

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVIII.

Celovec, petek, 3. avgust 1973

Štev. 31 (1619)

**Ozko tolmačenje
mednarodnih pogodb
ustvarja stalno
napetost v sožitju
narodov**

Slovenci v Italiji

Ob otvoritvi 16. mednarodnega seminarja za diplomate v gradu Klessheim pri Salzburgu je zunanji minister dr. Kirchschläger v zvezi s tematiko seminarja spregovoril k upravljanju narodne suverenitete in mednarodnega sodelovanja.

V tej zvezi je zunanji minister kritično obsodil zlasti ozko tolmačenje mednarodnih pogodb ko je dobesedno iznašal: „Države, ki izvajajo zgolj v današnjem svetu vedno bolj zmanjšajoča se splošno priznana načela mednarodnega prava in upoštevajo le besedilo obstoječih pogodb, drugače pa se zadržijo tako, kakor to dovoljuje absolutno izkoriščanje samovolje na znotraj in neodvisnosti na zunanaj, tvorijo stalno napetost v sožitju med narodi in preko tega vir skrbi in trpljenja za posameznega človeka.“

Morda je 1.600 beguncev indijske narodnosti, ki jih je Avstrija v zadnjem letu sprejela, eden od najnovejših primerov za absolutno izkoriščanje notranje strani suverenitete, in morda nesrečna povzročitev strmo-glavljanja avstrijskega športnega letala nad češkoslovaškim ozemljem pred nekaj dnevi primer za ostro uveljavljanje pojma suverenosti na zunanaj, ki je za nas težko razumljivo. Suvereniteta kot absolutna pravica, izkoriščena do skrajnosti, prinaša napetost v svet in nesrečo nad posameznega človeka.“

Ni naš namen, da bi preverjali navedena primera, zlasti ne zadnjega, ki po najnovejši izjavi pristojnih češkoslovaških organov kakor vse kaže sodi v drugo vrsto. Pač pa nas silijo izjave zunanjega ministra, da pogledamo, v koliko se upoštevajo in v koliko veljajo ta iznesena načela tudi pri reševanju našega koroškega vprašanja.

Tudi pri našem vprašanju gre namreč za meddržavno pogodbo in gre zlasti za vprašanje njenega tolmačenja ali zgolj ozko v smislu besedila in z absolutnim izkoriščanjem ter ostrim uveljavljanjem suverenitete ali v smislu proglašene načela smiselno, znošno in mirno razumljivo suverenitete v korist mirnega sožitja med narodi in državami.

Ob dosedanjih izkušnjah v teku 18-letnega zamudnega reševanja in še posebej na osnovi dogodkov lanske jeseni in njim sledečih poskusov reševanja pa nikakor ne moremo verovati, da bi se bila vlada v našem primeru ravnala po teh proglašanih načelih. To našo ugotovitev ne potrjujejo le bistveno drugačne izjave zunanjega ministra v našem vprašanju, marveč tudi skrajno ozko tolmačenje suverenitete pri reševanju člena 7 državne pogodbe tako na znotraj kot na zunanaj s strani vlade, ki je konec konca tudi med povodi lanskih izgre-

V ponedeljek je predsednik dežele Furlanija-Juljska krajina Antonio Comelli podal obsežen politični program deželnega odbora. Primorski dnevnik je program ocenil za „naprednega“ vendar je poudaril, da predsednik ni konkretno naštel obveze dežele do Slovencev. Iz zornega kota svojih specifičnih interesov Slovenci z izjavami Comellija niso zadovoljni. Comelli je sicer izjavil, da bo branil deželno avtonomijo, vendar pri tem ni omenjal Slovencev. Dežela bo po besedah predsednika vztrajala na spoštovanju svojih pristojnosti in to po pravilni in ne restriktivni razlagi črke in duha ustave ter posebnega statuta. Primorski dnevnik temu pripominja, da „take, široke in politično utemeljene razlage nismo zasledili, ko smo analizirali tisti del izjave Comellija, ki se neposredno nanaša na slovensko specifična vprašanja“ ter vprašuje: „Kaj pomeni najbolj natančno spoštovanje določb člena 3? Prihajanje na razsodbe ustavnega sodišča in s tem na do skrajnosti

omejene pristojnosti dežele? „Zahleva vseh Slovencev je“, piše Primorski dnevnik, „da dežela ukrepa v njihovo korist v smislu široke razlage omenjenega člena in na osnovi drugih številnih členov ter še zlasti na osnovi vse one politične volje, ki v drugih poglavjih preveča predsednikovo poročilo“.

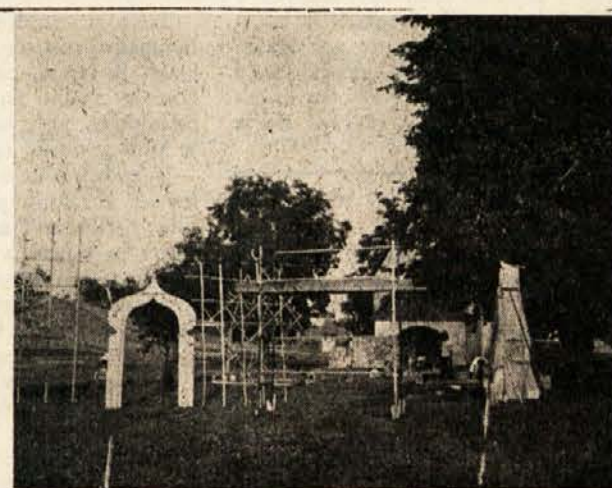
Predsednik Antonio Comelli se je v svojem programskem referatu izrekel za zaprtje proti fašizmu in za konstruktiven odnos do leveice ter za sodelovanje s sindikati in drugimi skupnostmi in napovedal nadaljnjo demokratizacijo in decentralizacijo. Programska izjava deželnega odbora govori tudi o mednarodni vlogi dežele Furlanije-Juljske krajine. Poudarja potrebo po nadaljnjem mirnem razvoju v tem predelu Evrope ter govori o tem, da bodo dežela in deželni odbor in neposredno zainteresirane krajevne ustanove v okviru svojih pristojnosti nadaljevale in razvijale politiko prijateljstva in sodelovanja s sosednimi deželami Slovenijo, Koroško, Hrvaško in Štajersko.

dov in brez dvoma podpora hujšaškim izpadom proti osrednjima organizacijama koroških Slovencev zaradi sprožitve internacionalizacije. Prav v tem, proti naglasnim načelom poskušanjem reševanju pa sta v resnici vzrok stalne napetosti med obema narodoma v deželi in nevarnost nastanka mednarodnega žarišča v središču Evrope. Nekdanji napadi z dinamitom v južnem Tirolu in današnja dogajanja na Irskem in pri Baskih so najboljši primer, kako so tudi neresena manjšinska vprašanja lahko vir in izvor skrbi in trpljenja ne le za posameznike, marveč tudi za narode in države. Zato je Jugoslavija upravičeno postavila tudi vprašanje manjšin in narodnostnih skupnosti na dnevni red konference za varnost in mednarodno sodelovanje v Evropi, ker pač ne želi novih in zlasti ne permanentnih napetosti v sožitju s sosedi.

Po letu dni napetosti in grobih izpadov proti slovenski narodnostni skupnosti ter nadaljnega zavlačevanja rešitve odprtih vprašanj člena 7 državne pogodbe smo spet pred tega poslednjega poskusom reševanja problema med pristojno vlado in prizadeto narodnostno skupnostjo. Izjave vodstva ÖVP, ki z odklonitvijo sodelovanja v kontaktnem komiteju ne kažejo nobenega razumevanja, pa

tudi stališče SPÖ, ki v tem vprašanju očitno nima več lastnega koncepta in korajže za odgovornost, nikakor niso pripravi, da bi nam odvzeli upravičene dvome v pripravljenost večine za rešitev ki odgovarja življenjskim potrebam slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

Po vedno bolj uveljavljajočih se mednarodnih načelih naj namreč resnična manjšinska zaščita zagotovi narodnostni skupnosti na njenem podedovanem domovinskem prostoru pravice, ki so potrebne za njen življenjski obstoj in nadaljnji razvoj. Ta načela morajo biti izhodišče in osnova dela kontaktnega komiteja, ki ima v malem, toda v glavnem, iste naloge, o katerih je govoril zunanji minister: odstranitev in preprečitev napetosti ter zagotovitev mirnega sožitja med narodi. Zato morajo tudi pri reševanju našega vprašanja veljati ista načela in bo bližnja bodočnost pokazala, v koliko izjave zunanjega ministra niso bile le deklaratorične za svetovno javnost in ni tudi Avstrija primer, da izvaja zgolj v današnjem svetu zmanjšajoča se splošno priznana načela mednarodnega prava in upoštevajo le besedilo obstoječe pogodbe s skrajnim izkoriščanjem suverenitete kot absolutne pravice na škodo mirnega sožitja med sosednima narodoma.

Del prizorišča Miklove Zale v Svatnah nad Št. Jakobom v Rožu

Waldheim potuje

Generalni sekretar OZN je začel v soboto preteklega tedna s svojim potovanjem po podonavskih državah. Pred odhodom iz New Yorka se je generalni sekretar OZN pogovarjal s predstavniki Egipta, Jordanije ter Izraela o predvidevanem obisku držav na Bližnjem vzhodu.

Najprej se je Kurt Waldheim ustavil v madžarski prestolnici, kjer ga je pozdravil zunanji minister Janoš Peter. Po obisku na Madžarskem se je Waldheim podal na Češkoslovaško, od tam pa včeraj v Bolgarijo, jutri pa bo obiskal še Romunijo. Waldheimovo potovanje v obdonavskih državah je del realizacije njegovega splošnega načrta, da bi obiskal vsa področja na svetu pa celo vse države članice OZN.

Predvidevajo, da se bo generalni sekretar vrnil v New York 19. avgusta. Do tega dne naj bi bile končane

tudi priprave za njegovo potovanje na Bližnji vzhod. Temu potovanju pripisujejo diplomatski krogi velik pomen, saj bo Waldheim obiskal Bližnji vzhod po ameriškem vetu k resoluciji osmih neuvrčenih držav. Do potovanja naj bi prišlo v zadnjem tednu avgusta ali v prvih dneh septembra. Po vsej verjetnosti bo obisk pred alžirsko konferenco neuvrčenih, na kateri pričakujejo Waldheima. Njegov obisk na konferenci še niso uradno potrdili, vendar je Waldheim osebno izjavil, da je bil inoficijno pozvan, da se vrha v Alžiru udeleži. Sam da ima namen, da se konference udeleži. Generalni sekretar OZN se je že večkrat pohvalno izrazil o delovanju neuvrčenih držav v OZN. Na zasedanju v Alžiru bodo neuvrčene države zavzele tudi stališče do krize na Bližnjem vzhodu.

Zavrtnjen ugovor Bavarske

Sporazum o temeljih za odnose med zvezno republiko Nemčijo in Nemško demokratično republiko, ki sta ga obe strani podpisali 21. dec. 1972 in je začel veljati formalno v začetku julija, ko ga je podpisal in razglasil po uspešni ratifikaciji v Bundestagu še predsednik Heinemann, je dobil z razsodbo zveznega ustavnega sodišča v Karlsruhe z dne 31. julija t. l. še najvišje soglasje.

Prot „temeljnemu sporazumu“ je vložila tožbo pri ustavnem sodišču Bavarska, ki ji vladajo konservativni krščanski socialni unionisti. Bavarska je menila, da sporazum ni v skladu s temeljnim zakonom (zahodnonemška provizorična ustava), ker zapuša politiko združevanja, ki je v tej ustavi postulirana kot obvezna za vsako vlado.

Walter Ulbricht umrl

V sredo 1. avgusta je umrl osemdesetletni Walter Ulbricht ob posledici možganske kapi.

Walter Ulbricht je bil dolgo časa centralna oseba v političnem življenju Nemške demokratične republike in evropski vzhodni politiki. Bil je predsednik Socialistične enotne partije Nemške demokratične republike in pozneje predsednik državnega sveta. Pod njegovim vodstvom je bil preprečen kontrarevolucionarni poizkus 17. junija 1953, ko so hoteli s pomočjo zveznonemških revanšistov strmoglaviti socialistično vlado Vzhodne Nemčije. Po Stalinovi smrti se je potrudil ugoditi novi sovjetski politiki, kar mu pa ni več povsem uspelo. Tako je sčasom zgubil svojo politično moč in leta 1971 je prevzel Erich Honecker Ulbrichtovo mesto v partiji, tako da je ostala Ulbrichtu samo še reprezentančna funkcija v državnem svetu.

Po dolgih letih bo spet MIKLOVA ZALA na zgodovinskih tleh!

● Sodelovali bodo igralci iz Bilčovsa in Radiš.

● Folklorna skupina iz Železne Kaple bo izvajala narodne ples.

● Skupina iz Zilje bo uprizorila znano ziljsko štehanje in rej pod lipo.

● Sodelovalo bo več kot sto ljudi, od tega 70 narodnih noš.

V primeru slabega vremena bo predstava v soboto 11. avgusta 1973 na istem mestu in ob istem času.

Pridite vsi na prireditev, ki bo v soboto 4. avgusta ob 20. uri v Svatnah nad Št. Jakobom v Rožu

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Nezadovoljstvo delavcev raste

V tretjem letu Kreiskyjeve vlade se opaža razočaranje in nezadovoljstvo delavcev s socialdemokratsko politiko. Prvič ima SPO, ki so jo imeli delavci vedno za svojo zastopnico, absolutno večino v parlamentu in bi s tem imela tudi vse možnosti, da bi držala svoje obljube, ki jih je pred volitvami dajala. Da jih ne drži, doživljamo tudi mi Slovenci.

Toda delavske množice, ki vidijo, da SP-vlada ne vlada v interesu delavcev, marveč v interesu velikih in največjih domačih in tujih kapitalistov, spoznavajo, da ne gre več čakati novih volitev, kjer bi se lahko odločili med SPO ali ÖVP, od katerih se ne ena ne druga ne zanima za interese delavcev, marveč, da je

dajatve za zavarovalnice in bolniško blagajno). Profiti velikih podjetij pa rastejo v nedogled; Androsch vedno trobi, da je avstrijsko gospodarstvo na prehitvalnem tiru, ne pove pa, da profitirajo od tega samo podjetniki, ne pa delavci, ki morajo delati za isto plačo vedno hitrejš in več (v akordu, na tekočem traku itd.). Tako se večja produkcija in s tem profiti kapitalistov, ne pa mezde delavcev.

Tako je nezadovoljstvo delavcev razumljivo in upravičeno; če so delavci med ÖVP-vlado ostali še mirni, potem zato, ker jim je takrat Kreisky vedno govoril: ne stavkajte, toda pri prihodnjih volitvah volite socialiste. Tako se je tudi zgodilo, spremenilo se ni nič.

V zadnjem času pa so se množile stavke delavcev v raznih podjetjih. Največja stavka je bila v Böhler-Werke, ki je trajala skoraj tri tedne in je zajela nad 1300 delavcev. Televizija je o tej stavki prvič poročala, ko se je končala. Če pa stavkajo zdravniki ali visokošolski profesorji, ki vlečejo vsi svojih 20—50 tisoč plače na mesec, je ORF takoj na mestu.

Ob tej stavki v Böhler-Werke se je pokazal obraz socialdemokracije in vodstva sindikata, ki sta sabotirala stavko od začetka in tako onemogočila uspeh delavcev. Kaj so zahtevali delavci? V Böhler-Werke zasluži delavec povprečno 28,80 S na uro. To je znatno manj kot zasluži delavci v drugih podobnih obratih v okolici. Zato so delavci že pred tremi leti zahtevali višjo mezo, vendar jim vodstvo obrata in svoj instrument med delavci — SP-zastopniki v delavskem svetu niso nič priznali. Ko so se zaradi nemira med delavci začeli zastopniki SP v delavskem svetu pogajati z vodstvom obrata o plačah za hrbtom delavcev, so delavci rezultat teh pogajanj odločno odklonili in zahtevali povišanje mezde za 2,50 S na uro. Da bi to dosegli so stopili v neomejeno stavko. O tej odločitvi so takoj informirali pristojni sindikat, da bi stavko priznal. Vodstvo obrata, ki se je lahko zaneslo na socialdemokratske zastopnike v delavskem svetu, je seveda odklonilo upravičeno zahtevo stavkajočih delavcev in jim grozilo med drugim celo z odpustitvijo! Zastopnik obrata, ki je med pogovorom z delavci s tem grozil je dr. Miklesch in član socialistične stranke. Na takšne grožnje so delavci odgovorili z nadaljevanjem stavke.

Zdaj pa so morali na lastni koži opaziti pravi obraz SP-zastopnikov v delavskem svetu, ki so hoteli zlomiti upor in stavko ter zato izdali letak, v katerem so zapisali, da je stavka organizirana od komunistov, ki da imajo uma-

zane politične misli ipd. Vendar je stavkovni komite to dejansko umazano politiko zavrnil, češ: če dobimo 2,50 S na uro več, je stavka končana; prej se ne bomo predali.

Po 14 (!) dneh stavke se je prvič oglašil zastopnik sindikata v obratu, vendar samo zato, da je informiral stavkajoče delavce, da sindikat stavke oficijalno ne prizna. Tu spoznamo, kako sodelujejo SP-vodstvo sindikatov, delavskih svetov ter vodstvo obratov, kadar gre za boj proti upravičenim zahtevam delavcev.

Vendar delavci med stavko niso bili sami: množice delavcev, dijakov, študentov in učiteljev ter drugih naprednih ljudi po celi Avstriji so se solidarizirali s stavkajočimi, poslali nad 50 solidarnostnih telegramov ter skoraj 50.000 S podpore. Zlasti komunistični tisk je pripomogel, da je javnost zvedela o stavki, saj so vsi meščanski listi in ORF zmolčali borbo delavcev v Böhler-Ybbstal-Werke.

Čeprav so delavci morali stavko končati brez vidnega uspeha — brez podpore sindikatov in z hinavsko in umazano politiko SP-zastopnikov v delavskem svetu ni bilo mogoče stavke nadaljevati — boj delavcev ni bil zastoj: prvič so stavkali in se borili skupno krščanski, socialistični, komunistični in brezpartijski delavci in ob tem spoznali značaj SPO kot meščanski, delavcem sovražni stranki in uvideli, da si je mogoče samo s skupnim bojem vseh delavcev priboriti upravičene zahteve.

Tovarna telekomunikacij

V Kranju so ob letošnjem občinskem prazniku odprli novo Iskrino tovarno telekomunikacij. Nova tovarna stoji na Laborah. Imela bo izreden pomen za gospodarski razvoj in predstavlja pomemben tehnični dosežek. Delovni prostori nove tovarne merijo 17.000 kvadratnih metrov, nova proizvodna oprema pa uvršča obrat med najnaprednejše proizvajalce telekomunikacijske opreme na svetu. V sodelovanju s belgijsko tovarno Bell Telephone bo Iskra v novi tovarni začela s proizvodnjo najnovejših telefonskih central, ki jih usmerjajo elektronski računalniki. Tovarna telekomunikacij ima že precej naročil iz vse Jugoslavije. Trenutno je zaposlenih v obratu 750 ljudi, v končni fazi pa bo tovarna dajala kruha 1500 ljudem.

Sporazum med Avstrijo in Jugoslavijo

V Dubrovniku so 26. julija podpisali sporazum med SFRJ in Avstrijo, s katerim so uredili številna vprašanja v zvezi z izboljšanjem sodelovanja v področju turizma. Za avstrijsko stran je podpisal sporazum minister za industrijo, trgovino in obrt dr. Josef Storzbacher za jugoslovansko stran pa član ZIS in predsednik odbora ZIS za turizem Boris Snuderl.

Sporazum predvideva nove olajšave v maloobrobnem prometu med obema državama ter podpira izmenjavo turističnih publikacij, informacij in strokovnjakov.

Podpisani sporazum obravnava tudi problematiko zaščite okolja, vlaganja avstrijskega kapitala in izgradnjo novih zmogljivosti na obali Jadrana.

zanje potrebno, da si v skupni borbi pridobijo oz. ohranijo priborjene pravice. Kajti tudi pod SP-vlado rastejo cene nesorazmerno s plačami. Plače neznatno rastejo. Denar postaja vedno manj vreden. Podražila so se skoraj vsa živila (mleko, kruh, mesto itd.); dražje bodo postale zemlje, moka itd.; podražile so se

Nedavno je poteklo 50 let, kar sta Jugoslavija in Avstrija sklenili na podlagi senžermenske mirovne pogodbe konvencijo o vrnitvi arhivov, ki so nastali kot organske enote na ozemlju naše države, pa so prišli pozneje na ozemlje zdajšnje Avstrije. To konvencijo je podkrepil protokol iz leta 1958. Po njem mora Avstrija vrniti Jugoslaviji predmete kulturne vrednosti, naropane med drugo svetovno vojno, in izpolniti v celoti svoje obveznosti po konvenciji iz leta 1923. Toda čeprav je poteklo že mnogo let, je ostalo oboje dejansko le na papirju obeh pogodb. Glede restitucij je sicer prišlo do pogovorov o izvedbi, toda kar se nam mora vrniti, je še v Avstriji. Glede vrnitve arhivov pa se Avstrija ogiba konkretnim pogovorom in se obnaša podobno kakor z izpolnjevanjem pravic koroških Slovencev, ki jim gredo po državni pogodbi iz leta 1955 (glede dvojezičnih napisov krajevnih imen itd.).

Vsebinsko naših zahtev glede arhivov in zgodovino prizadevanj, da se nam vrnejo, je podrobno prikazal akademik prof. dr. Fran Zwitter v razpravi Arhivska konvencija z Avstrijo iz leta 1923 in vprašanje njene izvedbe, ki je izšla v srbsobroščini leta 1966 v Jugoslovenskem istorijskem časopisu, leto kasneje pa v slovenščini v mariborskem Časopisu za zgodovino in narodopisje. Toda ta vsebinsko bogata razprava, ki z dejstvi obtožuje — milo povedano — nekorektno obnašanje Avstrije, je ostala doslej žal slabo znana in politično premalo izkoriščena.

Za kaj torej gre? — Avstrija je izročila Jugoslaviji le malo arhivov in arhivalij in še to povečini v letih 1918—1923, to je pred

podpisom arhivske konvencije. Pozneje skoro nič. Avstrijske vlade so ves čas do anšlusa (1938) poslušale le dr. Ludwiga Bittnerja, direktorja Staatsarchiva (Državnega arhiva) na Dunaju, ki je zavestno preprečeval izvedbo konvencije iz leta 1923. Avstrija je v tem arhivske konvencije z drugimi nasledstvenimi državami, s Češkoslovaško, z Italijo, Madžarsko

ostala neizpolnjena arhivska konvencija. Nam pripadajoči fondi so obležali v avstrijskih arhivih. Šele po protokolu iz leta 1958, ki sta ga odobrili obe vladi, sta bila določena rok za predložitev liste naših zahtev in način obravnavanja teh zahtev po komisiji strokovnjakov obeh držav. Listo je Jugoslavija predložila v določenem roku — do 1. aprila 1960.

Petdeset let avstrijskega zavlačevanja

itd. izpolnila. Madžarski je poslala celo nekaj naših arhivalij in so nam te Madžari pozneje predali.

Z nacistično okupacijo Jugoslavije je nastopil za Bittnerja in njegove nacistične sodelavce „veliki čas“. Nazaj v „nemške“ arhive so odnesli arhivalije, ki jih je bila Avstrija po prvi vojni izročila Jugoslaviji. Iz Srbije in od drugod so spravili na Dunaj erhivalije, ki naj bi Bittnerju in nacističnim zgodovinarjem služile v dokaz odgovornosti Srbije za prvo svetovno vojno. Med drugo svetovno vojno so nacisti z okupirane severne Slovenije odvlekli skoro vse kulturne dobrine v avstrijske pokrajine. Pri tem početju gre nemajhna „zasluga“ zlasti štajerskim nacistom.

Prva leta smo uspeli sicer spraviti marsikaj nazaj, toda le del ukradenega kulturnega bogastva. Ves čas po vojni pa je še nadalje

Toda na zasedanju mešane komisije leta 1961 in ob vseh poznejših stikih med državama so avstrijski zastopniki dosledno odklanjali konkretna pogajanja o predloženi listi, kakor da zbijajo z nami prvopriprave šale.

Kot rečeno, je Avstrija izpolnila svoje obveze glede izročitve arhivov do vseh nasledstvenih držav, le do Jugoslavije ne, čeprav se je leta 1923 sama zavzemala za načelo provenience. To je za načelo, ki je zanjo ugodnejše kot za druge nasledstvene države! Nacisti Ludwig Bittner je leta 1945 storil samomor, toda njegova „šola“ očitno ni izumrla, pa tudi obnašanje povojnih avstrijskih vlad glede izročitve arhivov naši državi se ni spremenilo. Saj so po letu 1960 upoštevale celo velikonočnem kampanjo ljudi, ki očitno ne morejo pozabiti pangermanske in nacistične nasilne vlade nad nami in računov na naš rovaš brez

nas. Ta kampanja zoper izročitev nam pripadajočih arhivov, glasna zlasti na štajerskem, se je spozabila celo do zahtev, ki docela odklanjajo izvršitev arhivske konvencije.

Arhivalije, ki nam jih je Avstrija dolžna izročiti, pomenijo, kot ugotovlja dr. Fran Zwitter v povzetku omenjene razprave, „zelo mnogo v primerjavi z vsebino arhivov Jugoslavije, a zelo malo v primerjavi z bogastvom avstrijskih arhivov“. Pripadajo vsem našim republikam razen Makedoniji. Vendar je boj za izpolnitev konvencije iz leta 1923 in protokola iz leta 1958 nedavno javno podprlo tudi društvo arhivarjev Makedonije.

Samoumevno je, kolikšno bogastvo pomenijo omenjeni arhivi in arhivalije zgodovinarjem naših narodov. Preučevanje naše arhivov pa ni le dražje, marveč za zgodovino iz naših virov v tujih nas tudi žaljivo. Ker gre za viro zgodovine naših narodov, za naše kulturne dobrine, nam, občanom socialistične Jugoslavije kot pripadnikom kulturnih narodov, ni in ne more biti vseeno, ali so omenjene vrednote v naših arhivih ali pa — v nasprotju z naravnimi pravicami in z veljavnimi mednarodnimi pogodbami — v tujih. In to po „zaslugi“ nacističnega Bittnerja in kampanje tistih krogov, ki so našim prednikom in nam prizadejali v zgodovini, zlasti za nacistične okupacije, največ gorja in so počenjali celo z našimi materami in otroki največja barbarstva. Spomnijo naj se samo na zloglasni Lebensborn, na ukradene otroke in taborišča smrti, ki se ne morejo z ničemer več poravnati, toda vsaj arhivi, ki nam gredo, morajo le nam nazaj!

(Komunist, Ljubljana, 23. 7. 1973)

Janko Liška

POŠIROKEM SVETU

BEOGRAD. — Te dni se je mudil na uradnem obisku v Jugoslaviji premier Bangladeša šejk Mudžibur Rahman. Gosta mlade azijske države, ki se je prvič mudil na uradnem obisku izven države, so povsod v Jugoslaviji pristrčno sprejeli. Premier Bangladeša se je pogovarjal z voditelji Jugoslavije in se na Brionih sestel s predsednikom republike maršalom Titom. Državnika sta si izmenjala mnenja o mednarodnem položaju in o aktualnih dogodkih v svetu. Predsednik republike Josip Broz Tito je Mudžiburju Rahmanu obljubil pomoč jugoslovanskih narodov pri obnovi in graditvi Bangladeša. Podpredsednik beograjske mestne skupščine je Rahmanu izročil zlato spominsko plaketo mesta Beograd. V ponedeljek si je predsednik Bangladeša ogledal kulturno-zgodovinske znamenitosti Dubrovnika.

BRIONI. — Predsednik Jugoslavije Josip Broz Tito je sprejel v ponedeljek nizozemsko kraljico Julijano ter njenega moža Bernharda.

ATENE. — Kot je znano je atenski vojaški režim pred nedavnim razpisal referendum o ureditvi države. Režim je ukinil tudi formalno sistem monarhije ter proglasil republiko. Preteklo nedeljo je režim pozval grško ljudstvo, da „glasuje“ za republiko. Pred referendumom je režim izvedel široko kampanjo. Saj je smatral, da „priznanje“ ljudstva k republiki pomeni tudi priznanje režimu. Opozicija ni imela možnosti kake obširnejše propagande. Označila je referendum kot nepostaven. Iz svojega eksila pa se je oglašil tudi pregnani kralj in pozval ljudstvo, da glasuje z ne. Približno 80 % volilcev je glasovalo za uvedbo republike in s tem za Papandopoulou kot prvega prezidenta. Preseneča pa veliko število negativnih glasov. Nič manj kot 1 milijon 60.138 Grkov je glasovalo proti vojaški diktaturi. Pregnani kralj Konstantin je označil referendum kot „prevaro nad grškim ljudstvom“. Referendum tudi niso priznali voditelji meščanske opozicije, ki so izjavili, da bodo nadaljevali z bojem proti vojaški diktaturi.

RIM. — Predsednik nove italijanske vlade Mariano Rumor je sprejel na pogajanja voditelje vseh treh velikih italijanskih sindikalnih organizacij. Z njimi se je pogovarjal o perečih gospodarskih vprašanjih. Zmenili so se za nadaljnje pogovore meseca septembra in oktobra. V skupni izjavi poudarjajo, da so pogovori potekali v atmosferi dobre volje. Voditelji sindikatov so pozdravili ukrepe vlade na področju cen ter najemnin, ki jih je italijanska vlada „zamrznila“. V najkrajšem času hočejo urediti probleme na področju javnih uslug, kot so to železnica ter bolnišnice. Pravtako hočejo izvesti nekatere socialne reforme in podvzeti korake za razvoj južnih predelov države.

TEL AVIV. — Izraelska vlada ni kaj zadovoljna z avstrijskim glasovanjem v Varnostnem svetu Združenih narodov. Avstrijski zastopnik je namreč glasoval za resolucijo neuvrčenih držav, ki nalaga Izraelu dolžnost, da se umakne iz zasedenih arabskih pokrajin. Sprejem resolucije so v Varnostnem svetu preprečile Združene države Amerike, ki so vložile svoj veto. Izraelski zastopnik pri Združenih narodih Teokoah ter izraelsko zunanje ministrstvo sta pozvala izraelskega veleposlanika na Dunaju, da izrazi razočaranje Izraela nad zadržanjem avstrijske delegacije pri Združenih narodih. Istega „opozorila“ je bila deležna tudi Avstralija.

NIKOZIJA. — Na Cipru so konec tedna ugrabili pravosodnega ministra Hristosa Vakisa. Ugrabitelja sta nosila vojaški uniformi. Pravtako je v zadnjem tednu prišlo na tem sredozemskem otoku do vrste bombnih atentatov. Na otoku že od nastanka države naprej neprestano pride do napetosti. Nekateri prebivalci otoka želijo združitev z Grčijo. V ozadju še vselej deluje general Grivas, na čigar račun gredo tudi zdajšnji bombni atentati.

SANTIAGO. — Pretekli petek so desničarski ekstremisti ubili adjutanta predsednika Salvadorja Alendeja. Hišo adjutanta Araya Marinsa so napadli z razstrelivom. Ko je adjutant odprl vrata so ga pokosili z mitraljezom. Allende je pred sindikalisti pozval opozicijo na razgovore. Temu varbilu se je opozicija odzvala.

WELLINGTON. — Francija je nad atom Mururoa opravila drugo eksplozijo jedrske bombe. Novozelandski premier Kirk je izrazil globoko nezadovoljnost nad novim jedrskim poskusom Francije. Pravtako je protestirala vlada Avstralije. Proti francoskim jedrskim poskusom je ostro protestiral tudi japonski svet in kongres pa tudi mednarodna konfederacija svobodnih sindikatov.

Počastitev Primoža Trubarja

manifestacija resničnega mednarodnega sporazumevanja

V nedeljo 22. julija je bil v Derendingenu/Tübingenu na Švabskem (Württemberg) velik praznik v čast slovenskemu reformatorju in začetniku slovenske književnosti Primožu Trubarju. Po svojem drugem izgnanstvu s slovenske zemlje (leta 1564) je prebil Trubar kar dve desetletji v župniji Derendingen, ki je od univerzitetnega mesta Tübingen oddaljena samo kake tri kilometre in je s tem mestom (okrog 70.000 prebivalcev) tudi spojena.

V tem mestu sta nekako dve tretjini protestantov, ena pa katoličanov. To je še iz Lutrovih časov tako in tej okolščini se imamo Slovenci zahvaliti, da smo kljub ostremu „domačemu“ nasprotovanju protestantizmu v drugi polovici 16. stoletja stopili s Trubarjevim Katekizmom in Abecedarijem leta 1550 tako zgodaj v krog pisarnih, se pravi kulturnih evropskih narodov.

Bavarci in Franki so nam vzeli politično samostojnost, Švabi ob Tauberi in Neckarju so nam posredovali kulturo v najtrštem času turških vpadov in kmečkih uporov.

V Derendingenu je Trubar pokopan. O tem priča zelo lepa olinata nagrobna slika na notranji steni v cerkvi z latinskim epitafom (napisom) v čast temu slovenskemu reformatorju. Razen te slike pa tudi dvojezična lesena tabla na cerkvenih vratih. V žagradu visi ogromna tabla s 35 imeni župnikov, ki so delovali v neprekinjeni vrsti v tej župniji. Trubar je šest na vrsti — od 1567 do 1586 —, sedanji župnik Walter Dörtlting pa je 28. po Trubarju.

Prav ta župnik se zelo trudi, da bi verska in kulturna tradicija, ki jo je Primož Trubar, sin slovenskega podložnika iz Rašice na Dolenjskem, ustvaril Slovincem — in kot pridigar kajpada tudi Nemcem — ne skopnela. Pri svojem trudu je dovolj uspešen: Derendingen ima že davno Trubarjevo ulico, sedaj pa je dobil še TRUBARJEV DOM in Trubarjev doprni bronasti kip (delo slovenskega kiparja Černeta) v veži tega doma. Dom imenujejo „Evangelisches Gemeindezentrum“ in bo služil cerkvenim potrebam, kulturnim predstavam in kot shajališče mladine.

Pri otvoritvi nove stavbe so bili zbrani cerkveni in posvetni dostojanstveniki, prišel je tudi župan mesta Tübingen, ki je župniku Dörtltingu poklonil ček za nakup podstavka za Trubarjev spomenik. Iz Ljubljane je prispela ekipa RTV, da slavnost posname za radio in televizijo.

Trubarjev kip je odgrnil akademik dr. Bratko Kreft, ki je govoril v imenu Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter Slavističnega

društva, pa tudi v imenu SR Slovenije. V svojem izbrušenem slavnostnem govoru je zelo zanimivo prikazal Trubarjevo veličastno revolucionarno vlogo pri organiziranju vseslovenskega šolstva in pravni ureditvi slovenske cerkve v znameniti knjigi „Slovenska cerkovna ordnina“ iz leta 1564, zaradi katere bi ga bil vojvoda Karl II. v Gradcu (takratni gospodar nad Notranjo Avstrijo in hud nasprotnik protestantizma) prav gotovo zaprl, če ne bi bil pravočasno pobegnul spet k württemberskemu knezu Kristofu. Dr. Bratko Kreft je govoril nemško in slovensko.

Prav tako dvojezično (saj je bilo med gosti tudi mnogo Dolenjcev, Tržačanov, slovenskih delavcev s Predarlškega in širje protestantski župniki iz prekmurske diaspore) sta govorila prof. Janko Moder za Društvo slovenskih prevajalcev in ravnatelj Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani Jaro Dolar ter se zahvalila za prisrčni odnos, ki ga imajo domačini Derendingena, predvsem pa župnik Dörtlting, do slovenskih gostov in „romarjev“, saj postaja Derendingen prava Meka slovenskih zdomcev, raztresenih po Avstriji in Nemčiji.

Prof. Janko Messner je pozdravil slavni zbor v imenu Društva slovenskih pisateljev in podčrtal, kako prijetno de takšna prisrčnost med dvema narodoma, prisrčnost, ki izvira iz resničnega spoštovanja do kulture in kulturne tradicije drugega naroda. Posebej je poudaril: „Medtem ko na Koroškem nacionalni napuh mojo slovensko besedo v javnosti zasmehuje in ob zid pritiska, jo vi tukaj varujete in negujete. Medtem ko na Koroškem o mostovih med narodi govorijo, ste vi tukaj že davno postavili takšen most. Za slovenske pesnike in pisatelje se vam smem tu prisrčno zahvaliti za to resnično mednarodno sporazumevanje...“.

Na vratih protestantske cerkve v Derendingenu je pritrjena dvojezična lesena tabla, katere napis v nemškem in slovenskem jeziku pove, da je slovenski reformator Primož Trubar v tej cerkvi v letih od 1567 do 1586 oznanjal evangelij. „Pokopan je na tej božji njivi. Njegovo zadnje počivališče je najbrž tukaj med vrati in zahodno stranjo zakristije.“ — V veži novega protestantskega občinskega središča v Derendingenu, ki je bilo imenovano po Primožu Trubarju, so odkrili Trubarjev doprni bronasti kip, delo slovenskega kiparja Černeta.

Razpis literarnih nagrad Slovenske prosvetne zveze za leto 1973

Upravni odbor SPZ je sklenil, da razpiše in podeli štiri nagrade za literarna dela slovenskih avtorjev. Izid natečaja bo objavljen ob božiču 1973, nagrade pa se bodo podelile ob Prešernovem dnevu 1974. Velja sledeči pravilnik:

Dela morajo biti izvirna in naj bodo tematsko vezana na Koroško. Kot prispevki pridejo v poštev: roman, drama, lutkovna igra, igra, novela ali zbirka novel, zbirka črtic, zbirka esejev, zbirka pesmi.

Sodelovati more vsake koroški Slovenec, ki je rojen na Koroškem in je avstrijski državljan. Glede vsebine del velja edino umetniška kakovost: SPZ avtorjev ne omejuje na določen svetovni nazor.

Dela je treba poslati v dveh na stroj tipkanih izvodih na naslov: Slovenska prosvetna zveza, literarna nagrada, 9020 Celovec - Klagenfurt, Gasometergasse 10, in sicer najkasneje do 30. septembra 1973. Rokopisi morajo biti opremljeni s šifro. Avtor mora navesti svoje pravo ime ali psevdonim na posebnem listu ter ga dati v posebno zapečateni kuverti, ki nosi isto šifro kot rokopis; zapečateni kuverti je treba priložiti rokopisu. Kuverte se odpro na dan razglasitve nagrad, to bo 20. decembra 1973. Imena nagrajenih avtorjev bodo objavljena v Slovenskem vestniku.

Za presojo del imenuje SPZ petčlansko razsodišče, ki glasuje tajno in sklepa z navadno večino glasov. Člani razsodišča ne morejo sodelovati pri natečaju. Razsodišče ima na dodlagi kakovosti predloženih del pravico odločiti, katero delo bo nagrajeno in katere nagrade ne bodo podeljene.

Slovenska prosvetna zveza

Veličastni mednarodni mladinski festival v Berlinu

V soboto so v glavnem mestu Nemške demokratične republike Berlinu otvorili X. Mednarodni mladinski festival, ki se ga udeležuje nad 20.000 mladincev iz 140 držav. Med njimi so zbrani zastopniki vietnamske, kambodžanske in laoske mladine ter tudi zastopniki palestinskega naroda. Seveda se mudita tam tudi delegaciji Avstrije ter Jugoslavije. Kot častne goste so organizatorji v njihovi sredini pozdravili lahko med drugimi tudi Angelo Davis, herojsko borko za pravice ameriških črncev ter Jasira Arafata, voditelja osvobodilne fronte za Palestino.

V Berlinu se srečajo te dni mladinci različnih narodov, različnih političnih, svetovnonazornih ter verskih gledanj. Skupna pa sta jim želja in borba za mir in svobodo, povezuje jih pa enotni boj proti imperializmu in kolonializmu. Cen-

tralna parola X. Mednarodnega mladinskega festivala se glasi „Za antiimperialistično solidarnost, za mir in svobodo“. V središču mladinskega srečanja stojita seveda boj indokitajskih ljudstev ter pravični boj palestinskega naroda proti cionističnemu okupatorju Izraelu, trdnjavi gnilega ameriškega imperializma na Bližnjem Vzhodu.

Glavni tajnik OZN, dr. Kurt Waldheim je v pozdravni brzojavki izrazil, da se odvija X. Mednarodni mladinski festival v historični situaciji, ki človeštvu daje prvič realno možnost izvesti zamisel Združenih narodov: mir in svobodo povsod na svetu; pri tem pa da ima mladina glavno vlogo. Brežnjev pa je izjavil, da se dandanes mladina aktivno bori za trajen mir, v katerem bi lahko vsak narod izvršil svoje dolžnosti za lepšo bodočnost.

odhodom govoril, da bodo cement nove čete. Namesto politične literature je bral Prešerna, Bora, Kajuha in Kosovela in jim vlival moči. Svet je znal prenašati tako, da je stal trdno na tleh in je gledal mimo oblakov k zvezdam.

Kako blizu je bil Primožu prijatelj v teh trenutkih osamljenosti in nesreče! Če imaš samo enega človeka, ki ti je blizu in se mu lahko izpoveš do dna, ti je življenje lažje. Celo takrat, ko spregledaš. In kaj pomeni spregledati? To pomeni v kaosu videti red, v zakonu smrti videti zakon življenja in v zakonu življenja zakon smrti. O tem sta z Vojkom mnogo razpravljala. Če si pripravljen na vse, te nič ne preseneči, golo življenje je tisočerna možnost neskončne vrednosti. Če bi se le čustva lahko vdala razumu...

Kolona se je skozi strmo pobočje mokrih dreves vzpe-la na jaso, ki se je širila vse do ločnice, kjer je v mraku novega jutra bledela tanka črta, podobna upognjenemu hrbtu stare živali. Obstali so in popadali po tleh, da si naberejo zadnjih moči za poslednjo oviro.

Primož se je naslonil na šarca, si obrisal pot z oči in se zastrlmel v rojstvo novega dne. Premišljal je:

„Dan je zato, da umori noč, noč zato, da umori dan. Mrak pa ni dan in ni noč, je samo njuno srečanje, ko dan in noč in ko noč in dan, ko si podasta roke, da se razideta in da se bosta spet sešla. Zato ni čudno, da vsi pesniki ljubijo mrak, ki je čas smrti in čas novega rojstva.“

Za kolono, ki je posedla, je prišel brigadni komandant Karel s kurirjem, ki mu je peljal na povodcu konja. Pri Primožu in Vojku je upehan postal in vprašal:

„Fantje, kako?“

„Zaguljeno, tovariš komandant!“

„Ste zmučeni in zaspani, kajne?“

„Seveda, kar pogledaj, saj na mah vse zaspi kot pobito.“

„Kam gremo, tovariš komandant?“ je vprašal Primož.

ZONE SVETINA

188

UKANA

TRETJA KNJIGA

Namestnik četnega komandirja Žuti, dober prijatelj Orlova, je ležal sredi žic, brez nog, da je bilo videti bele kosti, črno, krvavo meso in kri. Ob njem je ležal mitraljezec z raztrganim trebuhom in črevesjem v rokah, in še trije ranjeni...

Žuti je izkrvavel Orlovo v naročju. Z mitraljezecem vred so ga pokopali tik ob prehodu.

Orlov je bil ves besen. Ko je prehitel Primoža v predhodnici, je zaklel: „Večjo srečo imaš kot pamet! Drugi plačujejo za življenjem tvojo nemarnost!“

Zabolelo je, kot bi mu zasadil v prsi bajonet. „Moja... vsa četa je šla čez...“ je rekel in obmolnil.

Tudi Orlov je vedel, da na prehodu en sam korak v stran pomeni smrt. Toda ni mogel trpeti Primoževega prezira, zakaj Primož je bil edini, ki je videl skozenj in se ni zmenil za njegov položaj.

Vojko je preteče pogledal Orlova. Dobro je namreč vedel, zakaj Orlov pošilja Primoža v predhodnico.

Na tihem so preklinjali vsi od kraja. Zavoljo konspiracije ni nihče vedel, zakaj gredo nekam v srce Dolomitov. Vso dolgo noč so jih spremljale sovražne luči po kolinah, in pasje lajanje je dražilo ušesa kot oddaljen grom, ki napoveduje nevihto.

Ker nihče ni vedel za cilj in smisel tega pohoda, se jim je zdel še toliko bolj nesmiseln. Poleg tega je četa s Primo-

žem vred preživljala krizo. Bila je kot bolnik po močni transfuziji. Okrepili so jo z nekaj novimi ljudmi in ji postavili novo poveljstvo. Kljub temu pa je bila še vedno ko drevo, okleščeno od granat — bilo je je komaj za dober vod.

Primož je mehanično prestavljal noge, ker je vedel, da se temu premikanju ni moč upreti. Nosi te naprej in naprej kot pesek v reki. Hodiš in hodiš, dokler ne padeš in obležiš. Vse je samo izgubljanje... Kolikokrat se je že četa osula! Prišli in odšli so novi ljudje, on pa je ostal, kot bi ga usoda prihranila za poseben konec. Zaman si je želel smrti. Ni ga marala, četudi se je sleherni noč pogovarjal z njo in jo čakal kot odrešitev.

Padel bo, in potem bo reka tekla čezenj in mimo in on bo s steklenimi očmi strmел v črni obok prsti. Takrat se bosta z Ano sešla kot dve krhki senci, in med njima bo senca, krhka kot privid, žarek, ki je ugasnil, preden mu je bilo dano, da bi zasvetil v temo vesoljstva, njun otrok. Kako laže bi živel in umrl, če bi veroval v posmrtno življenje!

Negotovost zaradi Ane ga je spet navdala s turobno melanholijo, in njegov lastni obstoj mu je lajšal samo mitraljez, ki ga je prestavljal z rame na ramo. Želja po smrti mu je spet razplamtela slo po ubijanju. Ta blodnja v neznanu mora dobiti svoj smisel. Mora jih priti veliko veliko, da jih bo kosil kot dozorelo travo za domačo hišo.

Od vseh, ki so mu bili kdajkoli resnično blizu, je bil zdaj ob njem samo še Vojko, ki se je opotekal pred njim kot mesečnik. Samo nekaj dni je bilo treba, pa se mu je zaprla rana, ki na srečo ni bila globoka; celila se mu je naglo kot psu. Ni ga tolažil. Odpiral mu je samo veliko upanje, on, ki se je znal oklepiti življenja z vso strastjo in ni klonil — v tem je bil podoben Pajku — niti v najbolj brezupnih okolščinah. Z novim vodstvom se je bil povezal, kot bi bili že leta prijatelji. Zbranim komunistom je pred

Miklova Zala - simbol trpljenja simbol zmage pravice nad krivico simbol slovenskega naroda na Koroškem

Po osemnajstih letih bodo na zgodovinskih tleh v Svatnah zopet uprizorili Miklovo Zalo — povest, ki brez dvoma najboljšje označi boj slovenskega naroda proti Turkom. Uprizoritev Miklove Zale v Svatnah ni upravičena samo zato, ker je bila doslej (1951, 1953, 1955) vedno privlačna za tisoče koroških Slovencev, ni upravičena samo zato, ker je uprizoritev Miklove Zale letos povezana s spominom na kmečke upore in punte iz 16. stoletja, ki so prvo to izvirali iz boja proti Turkom. Upravičena je predvsem zato, ker je Miklova Zala slej ko prej strahotne aktualnosti — prav pri nas na Koroškem. Saj smo koroški Slovenci pred tridesetimi leti skoraj do pikice točno doživeli isto usodo in smo takrat dokazali, da snov Miklove Zale — rojena prav pri nas na Koroškem — ni zgolj lepa bajka, da izpoved Miklove Zale ni zastarela, da smo slej ko prej trdno pripravljeni boriti se in dati življenje za boj proti imperializmu — bodisi turškemu bodisi nemškemu.

Narodne povesti nam kažejo mišljenje, upanje, hrepenenje naroda, ki jih naredi. Isto je tudi pri Miklovi Zali. Miklova Zala nam kaže presenelljivo realistično vso tragiko takratnega stanja slovenskega naroda, kaže nam pa tudi trdno borbena pripravljenost Slovencev, da branijo ljudstvo in živi optimizem Slovencev, da bo prišel lepši, svetlejši čas.

Vsa zgodovina koroških Slovencev v času fevdalizma in turških napadov se nam razprostira pred oči v tej drobnosti, a izpovedno močni povesti: tu živi svobodni slovenski kmet, socialno že porazdeljen po bogatejših, srednjih in malih kmetih, ki je primoran plačevati plemstvu visoke davke za obrambo proti Turkom. Kmetje sicer redno plačujejo „obrambni davek“, plemič pa jim v času sile in nevarnosti ne dodeli nobene pomoči. Na vas prihaja tudi že kapitalistični element — trgovec, ki neusmiljeno izžema kmete in mu je vodilni princip profit. Nazadnje še kruta, brutalna in neusmiljena turška vojska, ki po-

dira po koroških vaseh, požiga in uničuje vse, česa ne more zapleniti. Plemiči se zatečejo v močne obzidane gradove, ki so si jih utrdili z delom in denarjem kmetov. Kmetje so Turkom izpostavljeni sami, vendar trdno pripravljeni braniti domovino in narod. Nekje v Zilji se zbirajo kmetje v KMEČKO ZVEZO, ker je pač turška nevarnost tam najbližja. Zbirajo se, oborožujejo se — puntajo. Punt ne ostane omejen na Ziljo, saj jim pridejo na pomoč kmetje iz Roža. Že se čujejo besede tudi proti plemstvu, ki kmetov ne brani, marveč jih samo izže-

premalo, ker so slabo oboroženi, ker jim pomanjkuje vojaška izkušnja ne zgubijo samo imetja — zgubijo najdragocenejše, kar je posebljeno v Miklovi Zali: zgubijo svobodo.

Po sedmih letih tlačanstva, suženstva, ponižanja in razžaljenja se vrne Miklova Zala v domovino, častno je prestala trpljenje in vse odklonila, kar bi ji morda omogočilo bogato življenje, ni se dala kupiti od tujca, verovala je v svobodo, v lepšo, v svetlejšo bodočnost.

Ta trdna vera v lepšo, svetlejšo bodočnost, prepričanje v bodočnost v svobodi je dokaz za optimizem, za življenjsko valjo slovenskega naroda za svojo borbena pripravljenost, ki mu zapoveduje: ljubša mi je smrt ko življenje pod tujim gospodom, življenje v suženstvu. Ta trdna vera, pogojena iz pripravljenosti za boj proti sovražniku je pomagala Miklovi Zali v turškem ječništvu in je skoraj 400 let pozneje pomagala neštetim Slovincem v izseljeništvu, v koncentracijskih taboriščih in vsepovsod, kjer so takrat živeli, trpeli in se borili, da prestanejo trpljenje in ponižanje, jim je dala pogum do življenja in dokončne zmage.

Če je bilo začetka rečeno, da je uprizoritev Miklove Zale upravičena ravno letos, ko se spominjamo veličastnih kmečkih puntov, potem je še posebno razumljivo, da so si organizatorji igre izbrali dramatičnijo Frana Žižka, ki zavestno in upravičeno povezuje Miklovo Zalo s kmečkim gibanjem tega časa in s tem preskoči zgolj lokalni pomen Miklove Zale za Rož in pokaže, da je Miklova Zala simbol za vso slovensko koroško ljudstvo. Na Koroškem Miklova Zala še čaka na svobodno življenje na domačih tleh in tudi pred Koroško leži prav gotovo lepša, svetlejša bodočnost, ki jo bodo morali — kot v časih kmečkih puntov — koroški delavci in kmetje obeh narodnosti rama ob rami izbojevati.

Sedanost Miklovi Zali ni vzela aktualnosti: obratno, aktualnost se je povečala in zato bo treba več takih prireditev.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi na PEVSKI KONCERT

v nedeljo 5. avgusta 1973 ob 20.30 uri v farni dvorani v Škocijanu. Nastopajo: Moški pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Trta“ v Zlati vasi, mešani pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Danica“ iz Št. Vida v Podjuni in instrumentalni ansambel trio Korotan.

Povezovalci: Stanko Wakounig.

Prijatelji narodne in umetne pesmi ter veselih viž prsrčno vabljeni!

Odbor

ma. Če bodo premagali Turke bo šel boj naprej: — proti sovražniku na lastni zemlji: grofom, opatom, gospodi. Toda že nastanejo v lastnih vrstah nesoglasja: bogataši med kmeti omahujejo, raje se predajo, raje prepustijo domovino tujcu — sovražniku. Ti se bojijo gospode, plemstva in cesarja, ki vznemirjeno gledata na Kmečko zvezo, ta-le punt, ki jih prestraši in ga zato prepovejo. Vendar brez uspeha. In ko kmetje izgubijo bitko proti premočnemu sovražniku, ker jih je

Št. Jakob v Rožu

Po neugodnih številkah prenočin v mesecu maju, ko je Koroška beležila 21,7 odstotka manj prenočevanj kot v istem času lanskega leta, se je položaj v mesecu juniju in juliju bistveno zboljšal. Iz poročil, ki smo jih prejeli, je razvidno, da je turizem v mesecu juniju dosegel rekorden uspeh. Največji prirastek prenočevanj so beležile občine Dobrla vas — 53 odstotkov, Osoje ob Osojskem jezeru —

41, Št. Jakob v Rožu — 35, Hodiše — 28,7 itd. Zanimiva je ugotovitev, da so kljub topli in čisti vodi Vrbskega jezera sorazmerno najslabše oddelali tujskoprometni centri prav ob Vrbskem jezeru. Vrba in Otok sta beležila nekaj nad 3 odst. prirastka, medtem ko sta imeli občina Porečje 2,5%, Kriva Vrba pa celo 21% manj prenočitev. Te številke dajo misliti, da v teh centrih nekaj ni v redu in da je ta neugodni razvoj pripisati cenam in pa tudi trentu, da se tujci rajši zadržujejo na podeželju, kjer je mirnejše vzdušje in se telesno in duševno spočijejo.

Značilen primer, kako se dela reklama za pospeševanje turizma, je brez dvoma občina Št. Jakob v Rožu, ki že leta prireja planinske pohode v bližnje Karavanke. Teh tradicionalnih planinskih izletov se radi udeležujejo številni gostje in domačini. Tokrat se je tega planinskega pohoda, čigar start je bil pred kočjo Bärenhütte v Medjem dolu, cilj pa na vrhu Petelina (1754 m), udeležilo 80 navdušenih planincev, med katerimi so bili poleg domačinov tudi številni gostje iz Nemčije, Nizozemske, Francije, Belgije in Švice. Med potjo na vrh so bile na razpolago tudi okrepčevalnice, ki so nadomestovale izgubljene kalorije. Vsi udeleženci planinskega pohoda, ki za tur niso rabili več kot štiri ure, so od župana Gressla, ki se je tudi udeležil ture, prejeli posebno priznanje v obliki diplome. Po končani prireditvi so se turisti v prijetni družbi ob petju glasbi in plesu povzpeli in obujali spomine na posrečeno izvedeni planinski izlet. Večina gostov je izrazila željo, da bi se priredilo še več podobnih planinskih izletov.

Žalosten rekord

Ceroza jeter je bolezen, katero po navadi povzroča prekomerno uživanje alkohola. Avstrija ima žalosten rekord, da je tozadevno med prvimi državami na svetu. Trenutno beleži 30,4 mrtve na 100.000 prebivalcev.

Iz pred nedavnim objavljene statistike svetovne zdravstvene organizacije (WHO) v Ženevi je razvidno, da je zaradi te bolezni edino Francija še bolj prizadeta, saj tam umre na njenih posledicah 35 oseb na 100.000 prebivalcev. Pri moških je umrljivost še več kot dvakrat večja (49,7), kot pri ženskah (20,8).

Če primerjamo umrljivost na ceroci z drugimi državami, pridemo do sledečih rezultatov: V Zvezni republiki Nemčiji umre zaradi nje 23,3 oseb na 100.000 prebivalcev, v ZDA 11,7, v Kanadi 7,1 in v Angliji 2,8. Absolutni svetovni rekord ima Zahodni Berlin, kjer umre za to boleznijo 44,3 oseb na 100.000 prebivalcev.

Cirkus Krone bo gostoval na Koroškem

Svetovno znani cirkus Krone, čigar domovina je v Münchnu, bo po štirih letih zopet obiskal Koroško. Ta največji potujoči cirkus sveta bo od 8 do 12. avgusta gostoval v Beljaku na prostoru ob Tirolski cesti (Tiroler Straße), od 14. do 16. avgusta v Spittalu ob Dravi ter od 18. do 23. avgusta v Celovcu na območju naselja Fischl. V vseh treh mestih bodo predstave dvakrat dnevno in sicer ob 15.30 uri in ob 20. uri.

Cirkus Krone je doslej beležil velike uspehe na Dunaju in Linzu, v Gradcu pa je moral zaradi velikega števila obiskovalcev podaljšati gostovanje za šest dni.

Cirkus Krone potuje s tremi posebnimi vlaki avstrijskih zveznih železnic in z 90 vozili. Trenutno zaposluje 400 ljudi. Cirkus Krone ima svoj lastni zverinjak s 400 živalmi ter ogromen šotor v katerem je nameščenih 5600 sedežev. Cirkus Krone bo v svojem 20 točk obsegačem sporedu pod geslom „Krone-parada 1973“ nastopil s povsem novimi atrakcijami, ki jih v Avstriji še nismo videli.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Z vprašanjem je prekoračil vsa pravila konspiracije.

Vendar je komandant odgovoril:

„Pasja ravan!“ Z roko je pokazal podolžno sedlo med dvema hriboma.

Nande, ki je sedel na kotlu in se upiral na kuhalnico, je hudobno pripomnil:

„Mislim sem, da gremo v pasjo rit! Le kdo nas vodi, da se že vso noč pretikamo sem in tja? Sit sem že teh vaših manevrov, ko nikoli ne vem, za kaj gre.“

„Tiho, kuhar! Ali ti ni prav, da smo se ognili zased in da bomo brez strele prišli na cilj?“

„He, he, he!“ se je zasmel Nande. „Če bi le tudi brez strele odšli. Vso pot mi že diši po belih, da si komaj zatiskam nos. Prav nič mi niso všeč ti kraji.“

„Ne samo febi, še marsikomu drugemu niso všeč!“

Karel je poveljeval „naprej“ in kolona se je kot trop ponočnih zveri zvižgala na sedlo, od koder so se bataljoni razšli in zasedli položaje na treh straneh, v obliki ježa.

Karel je zajahal konja in odvihral na vzvišeno točko, kjer se je po grebenu utrjeval bataljon. V sivo jutro so zveneli krampi in lopate. Vsem poveljujočim je zabičal, da se morajo voditi do jutra ukopati do vratu.

V tančico jesenskih meglic zaviti hribi okoli njih so se razgaljali kot sramežljive device. Na vsakem večjem hribu je stal zvonik in se belila cerkva.

S tesnobo v srcu je Karel gledal te simbole slovenske ponižnosti in pripravljenosti za čaščenje boga. Če je bog na nebu, bi moral vendar ohraniti narod, ki ga časti kot noben drug...

Vse naokoli so bile bele postojanke. Bili so kot divja žival, obkoljena od psov, ki pa je še niso zaznali. Z dnem je rastla napetost. Karel je slutil hud spopad, ki se ga je bal kot še nikoli, odkar je prevzel brigado.

Skozi spomin mu je brzelo: Mohor — Žirovski vrh — Mrzli vrh. Mnogokrat so bili že obkoljeni, da bi pa sami zlezli v obkolitev — ne, to pa se mu še ni pripetilo.

Prejšnji teden je bila vsa divizija s štabom vred v treh sunkih prodrla skozi žične ovire in vdrla v Dolomite. Razbila je tabor četnikov, jih razkropila na Samotorici in jih pognala med bele postojanke. Razdražila je belogardiste, da so z vseh krajev Ljubljanske pokrajine privreli v Dolomite, da bi ubranili svojo ponosno belo državo. Preden so krenili, je novi divizijski komandant Vasja poklical Karla v štab. Na mizi je ležala karta, drsel je po njej s svinčnikom od Žirovskega vrha mimo verige belih in nemških postojank ter se ustavil prav sredi rdečih pik, ki so označevale sovražnika, in dejal: „Sem pojdeš z brigado, tu boste ostali tri dni. Če bo potreben preboj, vam bomo pomagali, radijsko postajo imate.“ Karel, ki je poznal sleherno stezo in vsak grič Dolomitov in je vedel, da ni grebena, ki ga dve ali tri postojanke hkrati ne bi obvladale s topovi in minometi, je vprašal, s kakšno nalogo gre tja. Novi komandant pa ga je prezirljivo pogledal — čemu tako neumno sprašuje — in odgovoril:

„Borili se boste, zato ste pa brigada. Vojska smo! Kako da ti pride na misel, da bi razpravljali o kakšnem višjem smislu?“

„Mnogo mrtvih bo,“ je oporekal Karel, ker bi bil rad zvedel za razlog pohoda in žrtvovanja.

„Dobil si nalogo, lahko greš!“

Oba s komisarjem Viktorjem sta salutirala in odšla. Šele zunaj sta se spogledala.

„Preklete, ali so kratki!“ je rekel Karel.

„To ni Dule ali Lazar, ki je imel vedno še kakšno toplo besedo za nas,“ je odvrnil Viktor.

Karel se je oziral po gričevnatih Dolomitih in razmišljal, kaj bi ukrenil, da bi brigado izvelkel iz sršenjega

gnezda s čim manjšimi žrtvami. Prav nič pametnega mu ni prišlo na misel. Zdaj so že tretjič udarili z divizijo v Dolomite. Tu je tekla v glavnem slovenska kri, Nemcev je bilo tod malo in so povsod porivali bele naprej. Karel pa se je raje boril z Nemci, med belimi jih je mnogo poznal. Včasih so hodili skupaj v šolo, se srečavali po gostilnah, mnogi so bili celo partizani, pa so jih spreobrnil duhovniki in ljubljanski gosposki agitatorji.

Povsem se je zdanilo. Na položajih je bilo vse mimo. Borci so se pokrili in zakamufirali zaklone. Karel je bil zadovoljen z njihovo vneto. Delo so temeljito opravili, neki notranji strah jih je gnal, da bi se bili najraje povsem zarili v zemljo. Karel je dobro vedel, da so ga zato poslali v Dolomite, ker jih pozna. Jutro z nekaj svaljki megle mu je dramilo spomine. Tu sem je prišel že decembra enainštiridesetega leta, v Svarunovo četo. Spomnil se ga je, kako je vedno sam nosil mitraljez in si v boju natikal na glavo zaplenjeno, prestreljeno italijansko čelado.

K očem je dvignil daljnogled. Nedaleč od postojanke je zagledal bel evharistični križ. Dve leti prej so ga bili v Svarunom požgali. Vedeli so, da ga bodo prišli belogardisti obnoviti, pa so zakopali v bližini nekaj min. Naslednji dan so prav s teh gričev opazovali strahovito eksplozijo. Kasneje so zvedeli, da je bilo osem belogardistov mrtvih in prav toliko ranjenih. Razneslo jih je po bližnjem drevju.

Z daljnogledom je drsel do domačije svojega skopuškega strica. Če bi jih danes pustili pri miru, bi vzel čelo in ga spet obiskal, da bi mu izpraznil kaščo, skopuhu.

Karel je dobro poznal vse vasi in zaselke.

V zrklu daljnogleda so se pomikali hribi, dokler se ni ustavilo na grebenih za domačo vasjo. „Rovte, farško gnezdo,“ so pravili partizani. Tam je bilo vse pri belih. Rovtari so govorili: „Naš mora biti vsaj ministrant, če ne bo

Naši planinci na Säulecku

Minulo nedeljo so se naši planinci povzpeli na 3085 m visoki Säuleck v Visokih Turah vzhodno od Mallnita. Vreme jim tokrat ni bilo naklonjeno. Dež, veter, mraz in megla so jim bili stalni spremljevalci. Kljub temu so srečno prispeli na vrh in se na njem zadržali samo toliko, da so pritisnili žige v svoje dnevnike vzponov in se takoj spet vrnili v dolino, oziroma prijazno planinsko postojanko Schmidhaus ob jezeru Dösensee (2281 m), kjer so prenočevali.

Zbirališče za izlet na Säuleck je bilo v soboto popoldne pred kodvorom v Mallnitu. Od tam so

se z avtomobili potegnili še daleč v notranjost doline Dösentale do majhnega planinskega gostišča Konradhütte (gostilnica), kjer so zapustili vozila in se peš podali na proti planinski koči Schmidhaus. Ime doline Dösentale je slovenskega izvora in pomeni tesna ali ozka dolina. Na obeh straneh tega čudovitega gorskega korita so visoke gore in skalnate strmine preko katerih padajo šumeči beli slapovi z velikih višin v dolino. Že na začetku doline v naselju Dösen (tesen, ožina) je videti vitki vrh Säulecka, ki je nekoliko podoben znamenitemu Matterhornu v Švici. Kdor

ga ne pozna, ga ob pogledu nanj „zagradi“ strah. V resnici je Säuleck krotek in eden izmed najlaže dostopnih tritisočakov na Koroškem. Kot še nekaj drugih spada v družino Poti prijateljstva. Prav zaradi tega je zelo obiskan, saj je stalno cilj mnogih domačih, italijanskih in jugoslovanskih planincev ter seveda tudi letoviščarjev iz vseh delov Evrope. Malo nad vasjo Dösen se dolina razširi v lepo planino — Quantschnigalm, ki jo obdajata z dveh strani strmine Maresenspitze (2915 m) na severu in Zagutenspitze (2773 m) na jugu ter hladni šumeči gozdovi.

Slabih 300 metrov pod planinsko kočo oziroma jezerom, v približno 2000 m višine so še zadnji obronki večje planine na kateri rastejo posamezni macesni viharniki, ki dosežejo višino širih metrov, kar je seveda posebna redkost, saj je drevesna meja navadno par sto metrov nižja. Šele ko so naši planinci premagali ta prag so zagledali pred seboj kočo, v kateri so prenočili. Če bi bilo vreme lepo, bi s tega mesta videli ponosni Säuleck in mogočni zatrep, čigar najnižja točka je prehod iz Mallnita v sosedno dolino Malto — Mallnitzer Scharle (2676 m). Na dnu tega kotla leži jezero Dösensee, v katerem se zrcalijo bližnji vrhovi in grebeni.

Pa tudi drugače je to gorsko področje okrog Mallnita zanimivo. Številna imena gorskih vrhov, krajev, planin itd. pričajo o tem, da so tam nekdaj prebivali in delovali naši predniki Slovenci. Oni so dali pokrajini svoja imena, ki so se ohranila do danes. Poglejmo samo imena krajev — Mallnitz, Stapitz, Rabisch, Lassach; imena gora — Wabnigspitze (2773 m), Zagutenspitze (2731 m), Ochladinspitze (2771 m), Maresenspitze (2915 m) ter imena planin — Quantschnigalm, Lubitzalm, Noisternigalm, Repetschnigalm, Lassacher Alm.

Razstava živih kač

Razstava živih kač v prostorih koroškega deželne muzeja v Celovcu bo odprta še do nedelje 5. avgusta. Te dni pričakujejo 30.000 obiskovalcev. Tri obiskovalce bodo (29.999, 30.000 in 30.001.) nagradili z lepimi knjižnimi darovi. Obisk zanimive razstave priporočamo.

Povratek otrok z letovanja v Savudriji

Uprava počitniške kolonije obvešča starše otrok, ki letujejo v Savudriji, da se bodo otroci z letovanja vrnili v torek 7. avgusta. Pripotovali bodo z avtobusom podjetja Štefan Sienčnik iz Dobrle vasi.

Otroci bodo izstopili v Celovcu, Gasometergasse 10 in Dobrli vasi pred avtopodjetjem Štefana Sienčnika. Prihod v Celovec je med 12. in 13. v Dobrlo vas pa med 12.30 in 13.30 uro.

Starši iz Roža in Zilje so naprošeni, da pridejo po svoje otroke zanesljivo v Celovec, starši iz Podjune pa v Dobrlo vas.

Starše tem potom opozarjamo, da nosijo sami odgovornost za vsako morebitno nezgodo otrok, če jih na določenih mestih sami ne bodo čakali.

Celovec

Kdor pride ali pa se pripelje poleti, zlasti, če je deževen dan v Celovcu, mora paziti na cestni promet, ker je gneča na pločnikih in na cestah velika. Še bolj kot pešci so prizadeti takrat avtomobilisti, ki se na vse kriplje trudijo, da si priborijo neke parkirni prostor. Marsikatera krepka gre na račun mestne občine, ki je odgovorna za parkirne prostore in za tekoč promet na cesti.

Da bi vsaj delno odpravili parkirno mizerijo, so v Celovcu zgradili dve podzemni garaži, ki naj bi vsaj delno razbremenili pomanjkanje parkirnih prostorov. Ena se nahaja pod Novim trgom, druga pa na trgu Domplatz. Medtem ko je prva stalno zasedena, je druga po navadi prazna, kar je zelo v nasprotju s splošno prometno situacijo v mestu. Da je druga podzemna garaža po navadi prazna, je krivo dejstvo, da večina ljudi sploh ne ve za njo. Mestna občina je obljubila skrbeti zato, da bodo napravili ustrezne kažipote in tako opozorili na njeno eksistenco. Do sedaj je ostalo pri obljubah, tako da je garaža še vedno nezasedena.

Podzemna garaža na trgu Domplatz, ki so jo otvorili ob začetku sezone, so gradili dve in pol leti. Stroški gradnje so znašali 22 milijonov šilingov. V garaži je prostora za 380 avtomobilov. Njena lega pod veleblagovnico Forum in banko za delo in gospodarstvo (BAWAG) je tako ugodna, da bi jo kupci in stranke obeh ustanov domala napolnili. Ko bodo odpravljeni zadnji nedostaki in bo zadostno poskrbljeno za reklamo, bo tudi ta podzemna garaža prav gotovo tako uspešna, kot ona pod Novim trgom. V bistvu sta obe garaži zgrajeni po istih izkušnjah s podobnimi preizkušalnimi in ogrevalnimi napravami. Tudi cene parkiranja so iste in znašajo na uro 10, za naslednji 2 uri po 5, od tretje ure

naprej pa znaša cena samo še 3 šilinge na uro. Stalno parkiranje v garaži stane 700 šilingov mesečno. Pozimi nameravajo cene nekoliko znižati.

Nova podzemna garaža je odprta med tednom od 7. do 22. ure, ob sobotah in nedeljah pa od 8. do 14. ure. Od jeseni naprej pa bo garaža odprta tudi ponoči.

Izlet na Prisojnik

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje na izlet na 2547 m visoki Prisojnik v Julijskih Alpah.

Zbirališče v nedeljo 12. avgusta 1973 ob 6. uri zjutraj na Vršču pred Tičarjevim domom (1620 m). Od tam je še 3 ure in pol hoda do vrha. Prisojnik spada v družino vrhov Poti prijateljstva. Našim članom in članicam svetujemo, da si nabavijo dnevniške vzponov. Kdor opravi v gorah Furlanije — Benečije, Koroške in Slovenije po pet vzponov in to dokaže z žigom v dnevniku, dobi zato poseben znak, za 10 opravljenih vzponov pa znak in diplomu. Dnevniške vzponov lahko dobite ob priložnosti izleta.

S planinskimi pozdravi!

Odbor

Jutri gremo vsi na uprizoritev Miklove Zale v Svatne!

Priprave za uprizoritev Miklove Zale na zgodovinskih tleh v Svatnah so končane. Drevi bo zadnja generalna vaja in jutri zvečer se bo pričelo masovno romanje na breg med Miklovino in Serajnikom, kjer bo prizorišče Sket-Žiškove Miklove Zale. Kdo v igri nastopa in kako so potekale tozadevne priprave, smo že sporočili. Tokrat naj navedemo le še nekaj podrobnosti v informacijo obiskovalcev, ki bodo jutri prišli v Svatne.

Ze kar na začetku naj povemo, DA BO MIKLOVA ZALA UPRIZORJENA SAMO ENKRAT! Kdor te priložnosti ne želi zamuditi, se bo jutri napotil v Svatne. Ceste bodo markirane s smerokazi „MIKLOVA ZALA“, tako da obiskovalci ne bodo iskali kraja prizorišča. Obiskovalcem svetujemo, da se pravočasno odpravijo na pot, da se bo predstava lahko pravočasno pričela. Vstopnina znaša šil. 25.— (ali 20 Ndin). V tej ceni je vključena tudi cena parkirnega prostora. Obiskovalcem svetujemo, da med potjo v Svatne pripravijo denar za vstopnino, kar bo pripomoglo k hitremu poteku pobiranja vstopnine. Tako naj tudi voznikom osebnih vozil. VOZNIKE OPOZARJAMO, DA JE PARKIRNI PROSTOR OD KRAJA PRIZORIŠČA ODDALJEN DESET MINUT HODA IN DA TO OB POTI V SVATNE UPOŠTEVAJO. Še enkrat poudarjamo, da so noči v avgustu lahko že hladne, zato priporočamo primerno obleko. Sedežev bo le okoli tisoč in bo imel prednost tisti, ki bo prišel prvi. Tozadevno prireditelj sporoča, da je cena za sedišča in stojišča enotna in prosi za tozadevno razumevanje.

Ob koncu vsem obiskovalcem Miklove Zale na zgodovinskih tleh v Svatnah priporočamo, da se držijo navodil rediteljev, ki bodo skrbeli za brezhiben potek prireditve. To pa bo seveda le možno ob upoštevanju vseh podrobnosti. Zlasti opozarjamo, da gledalci ne silijo v območje prizorišča. Na prireditvi bodo sodelovali tudi jezdec in zato obstaja tudi možnost nezgode. Prizorišče bo pregrajeno z vrvo in to mejo naj gledalci upoštevajo, ker ob neupoštevanju s predstavo ne bo možno pričeti.

Prepričani smo, da bo jutrišnji dan za koroške Slovence velik kulturni dogodek in da bo vsem obiskovalcem ostal v lepem spominu.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

duhovnik." Ministrant — to je bila prevelika čast za Karla, za hlapčka, čeprav si je mati vroče želela, da bi bil vsaj to ...

Kako je bila grenka njegova mladost! Preveč ust je bilo pri hiši, še kot otrok je moral oditi služiti za hlapčka. Spal je na hlevu. Strah ga je bilo grozljivih pripovedovanj odraslih. Bil je plašen, navajen brc in klofut surovega gospodarja, ki še svoji ženi ni prizanašal. Klicali so ga kar „mulec“. Najbolj srečen je bil, če ga je kdo poklical po imenu, še bolj pa, kadar je smel domov — nekajkrat na leto — in ga je mati pobožala po glavi. Hrepenel je po nežnosti in dobroti, pa je povsod našel na grobel. Ko je odrasel, je zapustil kmetsko zemljo, ki mu je nadvse skopo rezala kruh. Pri „kramparjih“, ki so gradili ceste, je bilo bolje. To so bili sicer trdi ljudje, a so spoštovali drug drugega. Bali se niso nikogar razen hudiča in žandarjev, saj so jim bili s palico vpleti v glavo, da imata bog in oblast vedno prav in zadnjo besedo.

Karel je že kot otrok kaj kmalu spoznal, kako je svet krivično urejen. On je k Miklavžu molil po šest rožnih venčev, pa mu je svetnik vrgel samo nekaj suhih hrušk in svinčnik, pri otrocih bogatih staršev, ki so mu pripovedovali, da so zmolili samo po en očenaš, pa se je drugače odrezal: prinesel jim je vsega, od čokolade do pomaranč in vseh mogočih sladkarij, še celo avto, ki se navija in pelje po tleh, in še mnogo drugih igrač.

In zdaj sem že tretje leto v hostli zato, da bo Miklavž prinesel nekoč vsem enako, si je dejal.

Zadovoljen, da se borci resno pripravljajo na boj, se je vrnil v kotanjo, kjer se je bil namestil štab. Tu so sedeli brigadni komisar Viktor, močan, prijeten fant močno poudarjenih lič, s privihanim nosom in dobrodušnimi očmi. Govoril je vzneseno, z izrazitim notranjskim naglasom, po-

samezne zloge je zavlekel, kot bi pel. Tu je bil tudi Orlov, ki je imel svoj bataljon v bližini, pa intendat in nekaj kurirjev. Karla je neprijetno presunilo, ko so vsi od kraja udrihali po dolomitskih ljudeh. Seveda — dvakrat so bili v Dolomiti, obakrat so pretrpeli velike žrtve. Ti ljudje so jih izdajali na vsakem koraku, vodiči so jim pobegnili. Intendantje so jim morali jemati hrano s silo. Vsi so partizane sovražno gledali, tudi otroci in starci.

„Farji, farji, ti so krivi, da prelivamo domačo kri še zdaj, ko bi bilo najmanj treba,“ se je jezil intendat.

„Ne samo farji, tudi mi sami smo ustvarili belo gardo, ker nismo znali po človeško ravnati z ljudmi,“ je dejal Karel. „Dve leti so bili mnogi na naši strani, dokler nekateri poveljajoči niso začeli preostro nastopati. To si težko predstavljate. Povedal vam bom samo svoj primer, pa sodite.“ Karel si je prižgal cigareto, globoko polegnil in pripovedoval:

„Bil sem v Gadovi četi. Gad je bil star žandarski narednik, z dobrim vojaškim znanjem ter s prvo in zadnjo besedo. Povsod je v imenu Osvobodilne fronte in partije izvajal svoje zasebne zamisli. Zgodilo se je, da sem se samo za kakšnih petdeset metrov oddaljil od mesta, kamor me je bil postavil na stražo, ker sem mislil, da je bolj na robu lepši pregled. Dal me je zvezati in zapreti v klet. Naslednji dan bi me bili pred postrojeno četo ustrelili, da me ni rešil sekretar okrajnega komiteja, ki me je kot kurirja dobro poznal. Gad je dal človeka ustreliti zaradi škaflice cigarete, zaradi kosa kruha, zaradi besede „ne bom“. Največkrat je obsojenca poslal s patruljo na obhod, s katerega se nesrečnik ni vrnil. Nekega večera je zbral deset mož z matraljezom in povedal, da gremo „likvidirati“ izdajalsko družino. Prišli smo k hiši, nekaj jih je ostalo zunaj, štirje pa smo morali z njim v izbo, kjer je bila zbrana dru-

žina. Začudeno so nas gledali. V njihovih očeh je bil strah. Gad se je tedaj razkoračil prednje in zapičil svoje ledene oči v očeta: „V imenu Osvobodilne fronte te aretiram in likvidiram.“ Dvignil je pištolo in ustrelil moža v čelo. Ko je nameril na ženo, mu je pištola odpovedala. Vsi prisotni smo od groze otrpnili. Gad je tedaj naročil pol litra žganja, sedel k mizi, razstavil pištolo in z robcem obrišal del za delom. Dve hčerki, mladinki, blede kot smrt, sta zajokali. V solzah sta povedali, da sta v stikih s partizani in da ne moreta nič za to, če se je oče oglašal v farovžu, kjer so beli postavljali postojanko. Gad, ki je pištolo spet sestavljal, je porogljivo odvrnil: „Me nič ne briga. Če nimata zveze z mano, je nimata nikjer!“ Stara mati je prižela dekletki k sebi in rekla: „Umrimo skupaj. Ne pregovarjajte divjak!“ Mi smo stali ob vratih in jaz bi se bil najraje pogreznil v zemljo. Na pod se je že nasedla luža krvi. Gad je sestavil pištolo, zvrnil kozarček in mimo postrelil vso družino. Odšli smo in pustili v sobi šest trupel.

In takih primerov je bilo več. Ljudje so tedaj prisluhnili glasu duhovnikov, ki so jim prikazovali parizanščino kot boljševisko strahovlado in klanje ... V Dolomitih se je zasukalo. Tam, kjer so nas prej pričakovali s kruhom in mlekom, so nas poslej z orožjem. To pa sami veste, da vera zaman uči: Ti mene s kamenjem, jaz tebe s kruhom!“

Karel je utihnil. Oči je imel žalostne. V Dolomitih se je sovraštvo razplamtelo v peklenko slo, ki je ne pogasi nihče, kot ne more nič pogasiti bruhaajočega vulkana.

„Gada in nekaj podobnih je dalo potem vodstvo ubiti. Bil je pravi silak. Slutil je, da ga matilda voha. Spal je samo na eno oko, ušesa je imel zajčja. Pa se je utrudil, in končno ga je eden izmed borcev ubil. Še zadet je grabil po puški. Toda bilo je prepozno. Napake nismo več mogli popraviti. Zdaj jih popravljamo — silo s silo.“

„Vzoren otrok“

Kaj razumejo mnogi starši pod „vzornim otrokom“? Otroka, ki je z vsem zadovoljen, ki nikoli ne ugovarja, ki je vedno poslušen in ne pokaže svoje lastne aktivnosti, otroka, ki je poblehen in staršev ne nadleguje s svojimi vprašanji.

Zal najdemo tudi take „vzorne“ otroke. Naj opišem primer iz svoje prakse. Marjanina mama si je vtepla v glavo, da mora vzgojiti „vzorno deklico“. Negovala je otroka vzorno. Hranila ga je točno ob določenem času. Brž ko je punčka zajokala, ji je dala v usta cucelj, kajti po njenem mnenju bi jok otroku škodoval. Prav tako je pričela otroka že zelo zgodaj navajati na kablenco. V otrokovi okolici je morala biti vedno tišina. Otroka ni jemala pogosto v naročje, da ga ne bi razvadila. Tudi igrač mu ni dala, ker je menila, da se na njih nabira prah in da so zaradi tega leglo bacilov ter da povzročajo samo nered v otrokovem okolju. Brž ko se je otrok malce uprl materi pri jedi ali pri previjanju, ga je že udarila po riti.

Marjanca je začela kasneje govoriti kot njeni sovrstniki. Bila je tako prestrašena, da je ubogala mater že na pogled. Skoraj vedno se je v kotičku ob kuhinjski omari igrala z edino punčko. Starša sta jo zadovoljno opazovala, češ, kako pridnega otroka imamo. Tudi v otroškem vrtcu in kasneje v šoli je bila Marjanca venomer sama, tiha, brez lastne volje. Bila je do vsega ravnodušna. V puberteti pa so se pojavili nevrotični simptomi — glavobol, omedlevice in življenje v kolektivu ji je bilo težko.

Cilj staršev naj ne bo vzgojiti „vzornega“ otroka, temveč vzgojiti srečnega in zdravega otroka. Otroci ne smejo biti oropani svoje individualnosti, svoje lastne aktivnosti. Majhen otrok ima vso pravico, da včasih malce ponagaja, da je svojeglav. Otroci se morajo od časa do časa razvijati, sprostiti, čeprav s tem povzročijo staršem in vzgojiteljem težave. To je popolnoma normalno, saj so otroci vedno povzročali staršem skrb in težave, saj so se prav s tem razvijali in rasli v odrasle ljudi. Prav zato potrebujejo otroci starše in vzgojitelje in prav zato je bilo o vzgoji toliko napisanega.

Ali naj torej pustimo otroke, da delajo po svoje? Nel To bi bilo ravno tako napačno, kot je napačno vzgajati „vzornega otroka“. In prav v tem so težave pravilne vzgoje.

Toda če je otrok v domačem okolju ljubljen takšen, kakršen je, če se čuti varnega, če ima možnost nabirati si izkušnje in doživljanja, če se lahko razvija njegova samostojnost in če dobi priznanje okolice, bo otrok sam po svojem „notranjem nagibu“ postal takšen, kakršnega si žele starši. Cankar je napisal čudovite misli o otrokovih potrebah: „Hudo je otroku in mnogo bridkosti užije, marsikatero solzo potочи, predno spozna, da je človek. Kar mu najbolj hodi na pot, je goreča želja po ljubezni.“

Starši, bodimo srečni, če imamo duševno in telesno razvite otroke — radovedne in včasih tudi trmaste. Ne oblecimo jim prisilnega jopiča „vzornega“ otroka. Ta otroka samo duševno ohromi in mu vtisne vrsto pasivnih

Malo o gobah

Med najbolj stare trditve gotovo sodi tista, ki pravi: „Če grmi, gobe rastejo“. Ljudje še bolj verujejo vanjo, če se to dogaja ob prvem kraju. Rast gob spravlja v zvezo z rastjo lune. Ena izmed tolažb so gobe pokažalke ali svetilniki. To so različne vrste gob, v bližini katerih naj bi rasli jurčki. Eni vidi-jo pokazalke v rdečih mučnicah, drugi v korenovkah.

Če presodimo vse te „modrosti“, nam postane jasno, da je v vseh skrita ena sama želja, najti čimveč gob.

Stvar se lahko usodno zasučje, če zaupamo naslednjima izjavama: „Gobe, ki jih polži jedo, ljudem niso nevarne“ in „Gobe, ki so prijetnega okusa, so dobre za kuho“. Oba primera prenesemo na zelene mušnice, naše najbolj strupene gobe. Polžem so prav vseč, saj srečamo v gozdu večkrat izredno obzrtle mušnice. Kaj pa okus? Ta je premočil verjetno že marsikatero, ki je to nevednost plačal z življenjem.

In vendar najdemo v vseh knjigah pri opisih gobjih vrst omenjen okus. Res je, saj se gobarji po njem velikokrat orientirajo. Ste že opazili, da imajo gobe zelo pestre okuse? Mile, pekoče, po lešnikih ali orehih, po kumarah, sladke in kiselkaste, včasih naletijo na popratega ali česnovega, velikokrat so gobe grenke, skoraj vse stare gobe pa so zoprne okusa.

Čeprav je okus eden od razpoznavalnih znakov pri gobah, se lahko nanj zanese le gobar, ki že dobro loči gobe vrste med seboj. Pri veliki skupini gob iz družine golobic in mlečnih presojamo njihovo uporabnost tudi po okusu. Vse golobice in mlečnice namreč, ki so surovega dobrega okusa, so užitne.

Poleg okusa upoštevamo pri gobah še duh. Pravimo, da spominja na sveži ali strohneli les, na moko, redkvice, sadje, janež, da gobe dišijo po zemlji, po ribah, karbolu, da so omamnega duha itd.

osebno potez. Res je, da sproščen, rado-veden, trmast in vedoželjen otrok terja več našega potrpljenja in ljubezni. Toda to bo poplačano kasneje, ko bomo videli, da je otrok sposoben živeti z ljudmi in med ljudmi. Otroci se mora srečati tudi z različnimi težavami in zapreki, ki jih prinaša življenje. Ne smemo mu sleherni težave odstraniti s poti, ker bo potem v življenju klonil pred najmanjšim neuspehom. Tudi prevelika svoboda spravi otroka v negotovost. Zato morajo starši pri vzgoji postavljati otroku tudi omejitve, ki pa morajo biti pametne in v skladu z razvojnimi obdobji.

Vsakodnevna opora staršev in ljubezen bosta dala otroku moč in trdnost, da bo lahko stopil v življenje z zaupanjem vase in da bo znal živeti z ljudmi v zdravih odnosih.

Izredno razširjena je zmošta, da so strupene vse tiste gobe, ki spreminjajo barvo. Ta-ki so turki, mavliji, kostanjevke, sirovke in še druge. Meso na prelomljenih, prerezanih ali vtisnjenih mestih počrni ali pomodri, pri sirovkah pa se pobarva umazano zelenkasto. Vse našteje gobe so zelo okusne in drugod po svetu veliko bolj cenjene kot pri nas.

Iz navedenih primerov spoznamo, koliko zablod o gobah še živi med nabiralci, saj trdimo po eni strani nekaj, kar je popolnoma napačno, po drugi pa iščemo greh tam, kjer ga ni.

Ne glede na vse to se gobarji množijo „kot gobe po dežju“. Zakaj bi se končno čudili, če „gre nekaj takih vsako leto tudi po gobe“. Kako star je ta rek, ne vemo, gotovo pa ni nastal brez vzroka, saj je ponekod med ljudstvom zakoreninjen, da ga uporabljajo namesto glagola umreti.

Na Štajerskem v Slovenskih goricah je razširjena milejša verzija: „No, zdaj pa imaš gobe.“ Njen pomen je negativen, ne pomeni nič dobrega, naznačuje nesrečo, neprijetnost in razočaranje.

Vse kaže, da so ljudje z gobami že dolgo povezani. O njih so vedeli zelo malo, verjetno le toliko, da je kdo zaradi gob

Solate za vroče dni

V naših krajih navadno jemo precej solate, saj je poleg tega, da je poceni in zdrava, tudi ugodno dopolnilo za naš jedilnik. Kadar govorimo o solati, navadno mislimo le na zeleno solato. Sedaj v vročih dneh pa vsakdo namesto toplih jedi rad je tudi hladne, osvežujoče zelenjadne solate. Posredujemo vam nekaj nasvetov za pripravo.

En kuhan koren, zelen grah in nekaj kuhanih krompirjev. Krompir in koren zrežite na kocke, dodate lahko še dve do tri drobno zrezane sardele, vse skupaj pa zabelite s surovim jajcem, sokom ene limone in oljem. Taka solata je izredno hranilna in popolnoma zadostuje za glavne obroke.

Solata iz trdo kuhanih jajc. Štiri trdo kuhana jajca narežite podolgem, dodate 10 dkg prav tako na rezine narezane slanice, majhno glavico kuhane cvetače, morda še sveže narezanih redkvic, za okras pa lahko vzamete nekaj listov zelene solate. Namesto zabele vzemite majonezo.

Kako lahko na enostaven in hiter način pripravite ceneno majonezo? Četrta litra vode, dve žlici kisa ter dve žlici krompirjeve moke stolčete kot sneg in postavite na hladno. To zmes nato dodate majonezi, ki ste jo pripravili iz enega rumenjaka in ene osmine litra olja. Olje dodajate med mešanjem po kapljicah. Ko je majoneza že zgoščena, jo začinite še z gorčico in soljo.

Drobni nasveti

■ Korale očistimo v mlačni, ne premočni milnici z laneno krpico, nato pa jih spoliramo z mehkim usnjem.

■ Zamaške ali plutovinate delce lahko potegnemo iz steklenic, če nalijemo vanje nekaj salmijaka. Čez nekaj dni se plutovina popolnoma raztopi — ostane lahko brez težav izlijemo.

■ Prevelike zamaške, ki ne gredo v grlo steklenice, namočimo za kratek čas v krop. Zamaški se tako nekoliko zmanjšajo. Razen tega ima postopek še prednost, da zamašek steklenice bolje zamaši, ker se po ohlaiditvi spet razširi.

■ Stare umazane zamaške iz higienskih razlogov pred uporabo prekuhamo v zelo razredčeni solni raztopini.

■ Steklenice neprodušno zamašimo tako, da zamaške poprej namočimo v olju.

■ Stare zamaške namočimo v petroleju in z njimi lahko izvrsto podkurimo.

umrl ali da mu je bilo slabo. Danes je star- nje že precej drugačno. Strokovnjaki se trudijo, da bi med gobarje prodrlo čimveč znanja, ki edino lahko prepreči, da ne bo več gobarja, ki bi zaradi gob moral „po gobe“.

Florentinska solata. 10 dkg mortadele narežite na tanke rezine, dodate nastrgano surovo zeleno, eno nastrgano čebulo, žlico kopre, sol, poper in majonezo. Ta solata je odlična tudi s prepečencem.

Solata iz špinače. Špinačo skuhamo kot običajno, shlajemo nasekljamo na večje kose, dodamo dve trdo kuhani jajci, zabelimo pa z olivnim oljem, poprom in soljo.

Solata iz gob. 25 dkg mladih jurčkov, sivk ali drugih gob narežemo na lističe, nato jih pražimo na olivnem olju 10 minut in ohladimo. Štiri večje paradižnike in dve trdo kuhani jajci zrežemo, dodamo 5 dkg slanice ali gnjati, eno nastrgano čebulo, poper, sol, sesekljan peteršilj, olje in kis.

Paradižnikova plošča. Trdo kuhana jajca, trde paradižnike narežete na večje dele in naložite na ploščo izmenoma za kosom paradižnika kosček jajca in nato kumaro. Okrasite ploščo z okroglo zrezanimi zelenimi paprikami, zabelite pa z marinado iz olja, limoninega soka, soli, drobno sesekljanega peteršilja in drobnjaka.

Pri solatah, ki jih pripravimo v poletnem času in so nam v teh dneh glavna hrana, si velja zapomniti, da jo je najbolj zabeliti z oljem, ki smo mu namesto kisa dodali sok limone. Če hočemo solato močnejše zabeliti, lahko napravimo solatno omako iz žlice olja, žlice mleka in majhne žlice gorčice ter ščepla soli. Do gladkega umeteno omako polijete na solato.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Z grebena je prihajal kurir.

„Marsikaj, fantje, bi bilo treba vedeti o Dolomitih, preden bi izrekli končno sodbo,“ je še dejal Karel in vstal.

Kurir je poročal, da so z opazovalnice zaznali večjo skupino belih, ki je s Črnega vrha krenila v gozd pod njihove položaje. Kazno je bilo, da brigade še niso zavohali.

Orlov je že hotel oditi, ko je pritekel telefonist. V bližini so bili našli telefonski vod in se priključili nanj. To je bila zveza belih z močno postojanko v Gorenji vasi.

Odšli so do telefona v bližnjem gozdiču. Tu je čepel brigadni „čato“ — tako so klicali administratorja — s slušalkami na ušesih in svinčnikom v rokah. Bil je dezerter iz nemške vojske in je pogovor izvrstno razumel. Iz njega so posneli, da se nemški komandant v postojanki na Črnem vrhu pogovarja s poveljstvom v Gorenji vasi. Karlu se je obraz razlezel v nasme, ko mu je „čato“ dal slušalko in je zaslišal nemško govorico, ki pa je seve ni razumel.

Ta nenavadni stik s sovražnikom mu je razburil kri. Poslušal je tudi Orlov, ki je nekoliko razumel. Vsi vznemirjeni so čakali, kaj bodo še izvedeli. Na opozorilo, da se na njihovem sektorju nahaja banda, verjetno brigada, je nemški poveljnik ukazal, naj jo obstreljujejo s topovi in minometi in točno prouče zavzete položaje. Zaukazal je formiranje štirih napadalnih kolon in zaporo ozemlja. Naročil je, naj jih sproti obveščajo in čakajo na nadaljnja navodila.

Namesnik komandanta Rado je sproti risal na karto smeri predvidenega napada. Karel pa je vzdignil kurirje in jih poslal k bataljonu, da so popravili zasedo položajev in si zavarovali hrbet.

Orlov je prisopihal na položaj, ko so po grebenu z jedkim tleskom usekale granate in je grom topov po Dolomitih naznanil, da se je boj začel.

9

Z zvonika je bil prelep razgled po vsem dolomit-skem gričevju. Pasja ravan je z nekaterimi glavami gozdnatega hribovja ležala pred njimi kot na dlani.

Valjhun je sedel na municijskem zaboju, naslonjen na vreče peska, ki so zapirale line. Z daljnogledom pri očeh je opazoval področje, ki ga je obstreljevalo topništvo.

Posadka je imela za cerkvenim zidom postavljena dva topova in štiri minometalce. Prav do sem je prihajal rezek glas poveljujočega. Valjhuna je navdajal prijeten občutek varnosti, združen z malone svečanim občutkom moči ob opazovanju rušilnih sil iz daljave — to je nekaj povsem drugega, kot če si izpostavljen topovskemu ognju.

Ob njem je slonel rdečelični poveljnik, tisti, ki se je junačil, ko sta z Nemcem Wertherjem pribežala iz obkoljene Idrije. Strah pred udarom divizije se je širil kot kuga. Čeprav so bili vrh hriba, obdani z bunkerji in čistini, se ponoči niso počutili posebno varne. Preveč je bilo idiličnega miru, saj so na tem ozemlju nemoteno gospodovali že celo leto.

„Danes jim bomo dali hudiča!“ je mrmral poveljnik in opozoril Valjhuna na izvidniške patrulje, ki so se spustile v globel, da bi ugotovile, do kam segajo sovražnikovi položaji. Potem mu je začel razlagati svoje probleme pri obvladovanju posadke in prebivalstva — le-to da na obrobju že simpatizira z rdečimi in drži z župnikom, ki nima pravega posluha za pravični boj.

Valjhun ga je poslušal samo na pol, ker ga je preplavljalo neugodje. Spomnil se je, da so ga takoj, ko se je bil vrnil v Ljubljano, poslali v Dolomite. Zdaj, ko ni bilo generala, so ga gonili mnogo bolj brezobzirno, in ugled, ki si ga je bil težko pridobil, se je začel sumljivo krhati. Nova razpoka pa je zazijala v njegovi trdnosti, ko je v ihti

in brez potrebe izročil Nemcem v roke Ano. V duši so ga pekli udarci, ki mu jih je pred letom dal naložiti Wolf zaradi Melite. Zdaj bi se lahko maščeval oholemu majorju, da mu Ana ne bi prišla več v roke. Prizadevalo in zmedlo ga je tudi nasilje pijanega poročnika, ker mu le ni bilo vseeno, kaj si dekle misli o domobranski vojski in kaj bo o nji govorila gestapu, ki že tako nima dobrega mnenja o njih. Vse to mu je povzročalo nešteto sitnosti, saj so ga klicali na različna poveljstva. Celotno prezident, general Rupnik, ki je bil vrhovni inšpektor domobranske vojske, se je pozanimal za to reč. Mož je bil zelo potrpehli poročnik, da se je pripetila taka grdobija prav v enoti njegovega sina, ki ga je na tistem pripravljaj za poveljnika vse slovenske vojske, čeprav so drugi veljaki odkrito nasprotovali. Oba sta ugotovila, da bo ta neljubi primer treba pozabiti, ko da ga ni bilo, mrtvega pa so proglasili za junaško padlega v boju s partizani. Prezidentu tudi ni bilo vseč, ker so Nemci domobrance neusmiljeno gnali naprej in jih napajali z rumom, tako da so imeli v teh bojih petdeset mrtvih, medtem ko so bile nemške izgube malenkostne.

Poleg vseh teh nevednosti je imel Valjhun težave doma. Sestra Majda je vse bolj odkrito podpirala OF in mu ob vsaki priložnosti kazala prezir. Z materjo sta bili vsak dan bolj sprti, pri čemer pa se je oče opredelil za hčer in jo vnelo zagovarjal.

Mati je bila nerazpoložena tudi zaradi Zadlogarjev, ki so jo bili vzeli za služkinjo. Dekle se je očetu pritožilo, da gospa grobo ravnajo z njo in jo ponižujejo. Nič od tega, kar bi bil moral, ni mogel urediti doma. Postopni pritisk in naraščanje komunističnih sil je povzročal množično razdraženost, kajti vesti o možnosti invazije zahodnih zavez-nikov se niso polegale in so vzplamtevale zdaj tu zdaj tam, v različnih in načinih.

(Dalje prihodnjik)

Pogodba je pogodba

Osamljeni stari grad Geawingo-
vih, zgrajen na najvišjem hribu ne-
kdaj mogočne grofije, je že nekaj
stoletij kljuboval naravnim silam.
Razen starega in onemoglega slu-
ge Bricka in njegovega prav tako
priletnega gospodarja lorda Greaw-
inga, ki je uporabljal samo nekaj
oddelkov, ni nihče drug živel v sta-
rem gradu.

A v tisti noči...
Zunaj je besnel vihar. Mraz je
ledenil kri v žilah in temna noč je
bila brez življenja. Stari Brick je
končal svoje dnevno opravilo in
odšel počivat.

Lord Greawing je kakor navad-
no popil skodelico čaja, si prižgal
cigaro in svečo ter s starinskim sre-
brnim svečnikom v roki krenil proli
svoji spalnici. Medla svetloba sveče
je metala na steno pošastne sence,
a stari lord je bil navajen nanje.
Stopil je v svojo sobo. Ogenj v ka-
minu je gorel in jo dobro ogreval.
Lord Greawing je ugasnil svečo, se
udobno usedel v naslonjač pri ka-
minu in se zazrl v nemirni plamen.
Tako je bilo vsako noč do tistega
dne, ko ga je zapustil edini sin.
Izvedel je, da živi v Londonu in da
se je vdal igri in alkoholu. Lord mu
je lelo dni pošiljal denar. Big je
pogosto potreboval precejšnje vsote.
Na sinovo zadnjo prošnjo mu ni
poslal ničesar. Toda sredi razmiš-

ljanja je lord z vso gotovostjo za-
čutil, da ni sam v prostoru.

— Kdo je v sobi? — je kriknul,
kolikor je mogel glasno.

Močan zalet vetra je odtrgal kri-
lo oknice in ga je z vso silo treščil
ob zid. Nato je zopet zavlada ti-
šina. Stare ure ni bilo slišati, Brick
jo je bil pozabil naviti.

— Vprašam, kdo je v sobi, — je
kriknul lord tako glasno, da je pre-
vipil tuljenje vetra.

— Malo tiše, dragi lord! — je za-
slišal glas za svojim hrbtom. — Pre-
budili boste vse mrtve!

Težka zavesa pri oknu se je pre-
maknila in lord je zagledal senco
orjaka v črni obleki in z revolver-
jem v desnici.

— Kaj iščete tu? Kako ste prišli
sem? Kdo ste?

— Ni vredno, da vam povem
svoje ime, dragi lord. Ne poznate
me, nikoli v življenju me niste vi-
deli.

— Verjamem, kaj torej iščete tu?

— Prišel sem poslovno.

— O tem dvomim. Sicer bi bili
prišli kakor vsak človek skozi vrata,

a ne tako...

— Skozi vrata me najbrž ne bi
bili pustili vstopiti.

— Prav gotovo ne, če ste prišli s
kakimi temnimi nameni. Ali ne bi
hoteli dati to igračko iz rok. Straš-

no me nervira. Menda ne mislite,
da sva pred filmsko kamero?

— Seveda ne. Toda, dragi lord,
svojega posla si brez te igračke ne
morem zamisliti.

— Kako? Vi mislite?

— Točno tako, kakor mislite vi!

— Da me...

— Da vas...

— ...ubijete?

— Da!

— To je nemogoče. Šalite se. To
so samo grde sanje. Poklical bom
starega Bricka!

— Ne delajte tega! saj bi bilo
brez pomena, da trošim kroglo že
zanj, ko so mi plačali samo za vas.

— Plačali?

— Da plačali!

— To torej pomeni, da ste pla-
čan ubijalec! A kdo vas je najel
in plačal, da me ubijete?

— Oprosilite, toda predpisi naše-
ga združenja nam ne dovoljujejo
dajati o tem pojasnila. Niti taki raz-
govori niso dovoljeni. Toda tu sva
sama in daleč od ljudi, pa bi se ho-
tel malo ogreti, preden spet krenem
v ledeno in viharo noč.

— Torej ste se zares odločili, da
me...

— Takšno je moje naročilo.

— Pa bi mi mogli vsaj povedati,
kdo vas je naročil, kajti prav go-
tovo bom molčal kot grob in nihče
ne bo izvedel, da ste mi kaj pove-
dali.

— Hm, da. Vendar je bolje, da
umrete, ne da bi vedeli, kdo me je
najel.

— Zanimivo! Čeprav ste vajeni
na bližino smrti, vendarle tako
hladno govorite o vsem. Ali ne bi
hoteli zaslužiti še sto funtov?

— Malenkost! Pa dobro! Če se
ne motim, imate sina.

— Big! Moj Big! Ali se mu je kaj
zgodilo? Kaj ste mu storili?

— Nič, prav nič! On je samo moj
delodajalec.

— Kaaaj? Moj Big vas je plačal,
da me ubijete?

— Da!

— Ne! To je laž!

— Verjetno ste že napisali opo-
roko. On je vaš edini dedič. Po-
polnoma ga razumem. Dediščina
bo zelo bogata...

— Torej tako... Moj Big!

— Dovolj je tega! Že preveč
sem vam povedal! Žal mi je, dragi
lord, toda... Vi samo mirno sedite
v naslonjaču, kakor da me ne bi
bilo.

Tujec je stopil lordu za hrbet. In
počasi je dvignil revolver.

— Čujte, mladenič! — je lord
prekinil predigro.

— Saj sem vam že rekel, da me
ni več tu.

— Zaslužite lahko še sto funtov,
— Oho! Govorite!

— Zanima me, koliko vam je
plačal? Rad bi vedel, kaj je moj
sin vsaj enkrat v življenju žrtvoval
zame.

— Pet tisoč funtov!

— To je precej... zanj! Poslu-
šajte: dal vam bom deset tisoč.

— Ne, ne morem sprejeti.

— Nisem mislil tako, ampak da
ubijete Biga!

— Kako? Vašega sina?

— Kaj se čudite? Mar ni tudi on
plačal zame? Slednjič se to vas ne
tiče! Soglašate? Mislim, da zado-
ščo. Vrh tega pam ostane še tisto,
kar vam je plačal on. Kaj pravite?

Slišati je bilo tiho prasketanje go-
rečih polen v kaminu in zavijanje
vetra okoli oken.

Večerni časniki so naslednji dan
objavili senzacionalno vest. Biga
Greawinga so našli ubitega v nje-
govi hotelski sobi, a njegovega
očeta v njegovem gradu. Oba sta
bila ubita s strelom iz revolverja
istega kalibra.

Naročilo je bilo vestno oprav-
ljeno.

Avstrijska državna pogodba

IN NJENA MANJŠINSKA ZAŠČITNA DOLOČILA

(Dopolnjeno besedilo predavanja na Koroških kulturnih dneh v Celovcu 1972)

Kako je v različnih življenjskih območjih z izpolnjevanjem določila
iz 1. točke 7. člena avstrijske državne pogodbe, morejo vedeti koroški Slo-
venci predvsem sami. Kaj vse razumejo pod enakopravnostjo, so razložili
v svoji spomenici avstrijski zvezni vladi 11. oktobra 1955.

Bilo bi zmotno misliti, da bi se v primeru internacionalizacije spora
mogla omejiti Jugoslavija le na obtožbo zaradi neizpolnjevanja zaščitnih
določil iz 7. člena avstrijske državne pogodbe. V svoji noti 6. novembra
1972 zahteva Jugoslavija prepoved delovanja Heimatdiensta in organizacij,
ki so z njim povezane, tudi po 9. členu avstrijske državne pogodbe in ne
samo po 5. točki 7. člena. Zakaj? Ker so te organizacije nemško naciona-
listične, neonacistične. Omenjeni 9. člen avstrijske državne pogodbe se
glasi:

„1. Avstrija bo dokončala ukrepe, ki so jih na avstrijskem ozemlju že
začeli s sprejetjem ustreznih zakonov, ki jih je odobrila zavezniška komi-
sija za Avstrijo, o ukinitvi nacionalsocialistične stranke in organizacij, ki
so združene s to stranko oziroma jih ta nadzoruje, vstevši politične, vo-
jaške in polvojaške. Avstrija si bo tudi nadalje prizadevala, da bi iz av-
strijskega političnega, gospodarskega in kulturnega življenja odstranila
vse sledi nacizma, da bi tako zajamčila, da omenjene organizacije ne bodo
več oživele v kakršnikoli obliki, in da bi tako preprečili vsako naci-
stično ali militaristično dejavnost ter propagando v Avstriji.“

2. Avstrija se obvezuje, da bo razpustila vse fašistične organizacije
na svojem ozemlju, tako politične, vojaške in polvojaške kot tudi vse dru-
ge organizacije, ki goje kakršnokoli dejavnost, sovražno Združenim narod-
om, ali hočejo oropati prebivalstvo njegovih demokratičnih pravic.

3. Avstrija se obvezuje, pod grožnjo kazenskih sankcij, ki jih je treba
tako določiti v soglasju z avstrijskimi pravnimi predpisi, da bo prepo-
vedala obstoj in dejavnost vseh omenjenih organizacij na svojem ozemlju.“

Naj na kratko orisem, kako je nemški nacionalizem po kratki pre-
hodni dobi zastrašenosti in potuhnjenosti zaradi svojega poraza zopet
oživel, kako se je vedno bolj krepil in zavzemal čedalje širša življenjska
delovna področja. Prav nepazljivosti in malomarnosti avstrijske vlade,
pa tudi zaradi naše malomarnosti v Jugoslaviji, je mogel ta nemški na-
cionalizem postati največja ovira za resnično izpolnjevanje zaščitnih dolo-
čil 7. člena avstrijske državne pogodbe.

Že instalacija prve koroške deželne vlade ob zlomu nacizma ni obe-
tala nič dobrega. Prva koroška deželna vlada ob zlomu nacizma je bila
postavljena po sporazumu z zadnjim koroškim gauleiterjem Friedrichom
Rainerjem oziroma njegovim namestnikom Natmessnigom. Obljubiti je
morala, da ne bo nihče kaznovan samo zaradi članstva pri NSDAP. Z
odobravanjem je sprejela od Rainerja-Natmessniga naročilo, da bo njena
glavna politična skrb ohraniti Koroško „svobodno in nedeljeno“. Opisano
je bilo vse to v uradnem glasilu koroške deželne vlade Kärntner Zeitung
8. maj 1945, št. 126. To je bil popolnoma legalen, prav nič revolucionaren
prehod iz nacizma v povojno dobo. Koroški deželni glavar je postal
socialist Hans Piesch.

V tej prvi številki uradnega glasila koroške deželne vlade je bil tudi
že prvi napad na novo iz borbe proti nacizmu rojeno Jugoslavijo. Na ta
čisto legalni prehod oblasti na novo koroško deželno vlado z deželnim
glavarjem Hansom Pieschem je opozoril članek „Koroška Landesregierung“
v Slovenskem poročevalcu maja 1945, št. 29. Na zadevni protest jugoslo-
vanske delegacije na konferenci zavezniških zunanjih ministrov v Lon-
donu januarja 1947 je Piesch sicer odstopil, a njegov naslednik je bil F.
Wedenig, prav tako član od Rainer-Natmessniga instalirane vlade. Proti
temu jugoslovanska vlada, nekam nelogično, ni protestirala.

Razen tega se je izkazalo, da so koroški Slovenci s to osebnostjo pri-
šli z dežja pod kap. Bil je Abwehrkämpfer iz bojev 1918—1919. V istem,
tretjem Volkswehrbaonu sta bila skupaj s Steinacherjem, znanim panger-
manom. Ta bataljon je bil eden izmed najbolj bojevitih bataljonov za
„svobodno in nedeljeno Koroško“ v pojmovanju nemškega nacionalizma.
Velika Nemčija je bila tedaj pred očmi teh Abwehrkämpferjev. Tako pri-
poveduje Steinacher v svoji knjigi „Sieg in deutscher Nacht“ (Zmaga v
nemški noči). Piesch je bil vsaj za to, da se 10. oktober kot koroški de-
želni praznik ne praznuje več, „da se Slovencem, ki so glasovali 10. ok-
tobra 1920 za Jugoslavijo, ne bo vedno znova parala stara rana“ (Die
Neue Zeit, 14. februarja 1947). Pod Wedenigovim glavarstvom je že leta
1948 prišlo nato do zelo masovnega praznovanja 10. oktobra. V Celovcu
je bilo veliko zborovanje, na katerem je govoril tudi Wedenig — s koro-
škim križcem za zasluge (Kärntner Verdienstkreuz) v obrambnem (dejan-
sko velenemsko inspiriranem boju) za „svobodno in nedeljeno Koroško“
na prsih. Zastopnik ÖVP Karisch je v svojem govoru zahteval, da se 10.
oktober odslej vedno praznuje: „da se vedno znova v duhu leta 1920 raz-
vnamemo“. 8. maja 1950, ko je bilo mejno vprašanje že odločeno v pri-
log Avstrije (20. junija 1949), pa je socialistična stranka v koroškem dežel-
nem zboru predlagala, naj se zvezna vlada pozove, da se 10. oktober praz-
nuje kot plačan praznik. Predlog je bil zavrnjen, ker petični veliki patrioti
ÖVP niso bili zato, da bi se praznovalo iz njihovih žepov. Na misel praz-
novanja 10. oktobra kot plačanega praznika niso prišli ne v prvi avstrij-
ski republiki in niti ne pod nacizmom. Za vsakoletno razvnanje jim torej
gre, v duhu 10. oktobra 1920, ki je duh zmagovala nemških germaniza-
toričnih metod nad Slovenci. Danes si pač ni mogoče zamisljati Piescha, ki
bi predlagal, da naj se praznovanje in proslavljanje 10. oktobra opusti.

Ko govorimo danes toliko o tako imenovani „eskalaciji“ nemško na-
cionalističnega agresivnega duha na Koroškem, bi morali že obnovno in
vsakoletno nadaljnje hrupno proslavljanje 10. oktobra, posebno ob deset-
letnicah, imeti za prvo eskalacijo nemškega nacionalizma po vojnem po-
razu nacizma na Koroškem. Razumljivo, saj vemo, kako je prišlo do prve
koroške deželne vlade, kaj je koroška vlada tedaj obljubila, katero naro-
čilo nacistov je vzela z odobritvijo na znanje. Opozorila je na to eskala-
cijo le koroška revija Svoboda s člankom „Ob tridesetletnici koroškega
plebiscita“ (Zur 30. Wiederkehr der Kärntner Volksabstimmung).

Druge tako stopnjevanje nemško-nacionalističnega, germanizatoričnega
pritiska na Slovence je uradno ljudstvo štetje leta 1951, torej že pred
podpisom avstrijske državne pogodbe. Centralni statistični urad na Du-
naju je po nacističnem štetju leta 1939 prevzel med jezikovne kategorije,
po katerih naj se vrši ljudsko štetje, tudi vindišarsko jezikovno katego-
rijo. Opozoril sem na to okolnost v razpravi „Teorija o vindišarjih“ (Ce-
lovce, 1956, str. 86—89). S štetjem leta 1951 so raztrgali koroške Slovence
na dve jezikovni skupini, po običajnem jeziku pa na 9 jezikovnih kom-
binacij. Zgodilo se je nekaj strašnega. Omogočeno so s tem najbolj umazane
manipulacije proti zahtevam zavednega dela koroških Slovencev. Ta znan-
stveno povsem neutemeljena jezikovna kategorija, razkrajanje koroškega
slovenstva z jasnimi germanizatoričnimi nameni, je nemško nacionalistič-
no, prav nacistično stopnjevanje nasilja nad koroškimi Slovenci; saj je
bilo do tega časa v šolstvu izrecno prepovedano rabiti besedo „Windischer,
windisch“ (Verordnungsblatt für das Schulwesen in Kärnten, Mitte April
1946, Stück IV, št. 62).

(Se nadaljuje)

Smeh stoletij

Friedrich II. se je tako zanimal za gardo, da je osebno po-
zval vsakega vojaka. Brž ko je zagledal v vrstah kak nov obraz,
je stopil k novincu in ga — skoraj vselej v istem vrstnem redu
— vprašal, kako se piše, koliko je star, koliko časa je v armadi
in ali je dobil kruh in zaslužek.

Zgodilo se je, da je stopil v gardo mlad Francoz, ki ni znal
besedice nemški. Tovariši so ga naučili nemške odgovore na zna-
ni vrstni red kraljevih vprašanj, da ne bi bilo zadrege.

Nekaj dni pozneje obišče gardo kralj, zapazi novinca in
začne s spraševanjem, vendar pomotoma z drugim vprašanjem:

„Koliko časa si že v armadi?“
„Enaindvajset let, veličanstvo!“ strumno odgovori nič hudega
sluteč Francoz.

Kralj je nekoliko presenečen, a vseeno nadaljuje:

„Koliko pa si potem star?“

„Šest mesecev, veličanstvo!“

„To je pa že preveč!“ zagrmli kralj, „ali si norec ti ali pa
jazi!“

„Oba, veličanstvo!“ si oddahne gardist.

„Le kaj te je obsedlo, da se igraš z življenjem!“ vpraša
kralj in s tem četrtim vprašanjem razvozla uganko, ko ostane
mladenič brez besed.

Mirni človek

Mirni človek je v časopisih bral, da v deželi zmanjkuje toka. S sol-
zami v očeh je bral poročilo ministrstva za energetiko. Besede politikov
so ga že od nekaj zelo ganile. Takoj je sklenil prirediti štediti z elektriko.
Najprej je razbil vse žarnice v stanovanju, iz električnega štedilnika pa
napravil šahovsko mizico.

Nato se je odpravil v banko po opravih. Bilo je že pozno popoldne
in prostori banke so bili razkošno razsvetljeni. — Štedimo s tokom, je
dejal mirni mož in ugasnil vse luči. Z žepno baterijo v roki se je nato
skušal prebiti do okenca za izplačila.

Ko so ga aretirali, se ni prav nič upiral, kajti vedel je, da mora lojal-
ni državljani za dobrobit družbe kdaj pa kdaj tudi v zapor. Ker ni bilo
drugih dokazov, so ga zaradi ponarejenega čeka obsodili na pol leta za-
pora. Toda, ker živimo v pravni družbi, je bilo treba primer raziskati do
konca. Sklenili so poizvedeti še za mnenje psihiatra. Čez pol leta je bil
mirni človek odpuščen iz umobolnice.

Takoj je odšel k svojemu advokatu, da bi se skupaj pogovorila o nje-
govem primeru. Toda doma je našel le njegovo ženo.

— Štedimo z elektriko, je dejal mirni mož in pogasil luči, nakar je
advokatova žena strahansko zavpila in mirni mož je spet romal v zapor.

Ko so mu brali novo obtožnico, mirni mož ni imel več advokata.

— Ali imate kaj reči v zagovor? je vprašal predsednik sodišča.

— Da, štedimo z električnim tokom, je dejal mirni mož in ugasnil
luči v razpravnih dvorani.

— Sedaj ni treba več štediti z elektriko, je zavpil sodnik — sedaj je
poletje in toka je dovolj.

— Aha, končno je moja štedljivost le obrodila sadove, je dejal mirni
mož in dodal, da v takšnem primeru njegovo življenje nima več nobenega
smisla.

— Izpolnjujemo vašo zadnjo željo, je sklenilo sodišče in mirnega mo-
ža obsodilo na smrt na električnem stolu.

Nato je mirni mož še podpisal izjavo, v kateri se je prisrčno zahvalil
sodnikom za njihovo uvidevnost in nato sedel na električni stol. Sicer je
šlo vse kot po maslu, toda mirni človek ni umrl. Ravno tedaj je v de-
želi namreč spet pričelo zmanjkovati toka.

(Iz finščine)

OHM 73

OHM 73

OHM 73

OHM 73

22. Avstrijski lesni sejem - Celovski sejem

od 11. do 19. avgusta 1973

1600 razstavljalcev iz 30 držav — Sejem, ki je zanimiv tudi za Vas

OHM 73

OHM 73

OHM 73

OHM 73

VELIKO ZABAVIŠČE
9. avgusta 1973 od 18. ure naprej

ŠPORTNI VESTNIK

● Z NOVIH SISTEMOM V NOVO PRVENSTVO

Tik pred otvoritvijo nove nogometne sezone 1973-74 je nogometno moštvo Slovenskega atletskega kluba gostovalo prejšnjo nedeljo v Velenju, kjer je imelo priložnost v prijateljski tekmi proti Rudarjem preizkusiti najrazličnejše igralne variante. Velenjčani, ki so člani zapadne slovenske cone, so oddali resnega tekmeča, ki bi se lahko meril tudi v naši Koroški ligi. Rezultat tekme, 5:4 za Rudarja, je potemtakem časten izid. Velenjčani so od vsega začetka nadigrali goste iz sosednje Koroške in povedli kar s štirimi zadetki, predno se je uspelo Slovenskemu klubu uravnovesiti. SAK je zamenjal vratarja, ki ni ukrepal najsrečnejše, obramba je postala sigurnejša in tudi napad je štirikrat zabil gol. Lahko rečemo, da je bil SAK v drugi polovici enakovreden tekmeč. Dasiravno je bila tekma le treninška značaja, je bila uspešna. Za cilj je imela poskus novega sistema v igri. Z novim sistemom bo lahko Mavčecva četa brezskrbno stopila v prvenstvo 2. D razreda.

Velenjski napadalec Karl Nežmah, ki bo v novi nogometni sezoni okrepil Slovenski atletski klub, je zaradi dopusta manjkal v Velenju. Prvi nastop bo imel v naslednji pripravljalni tekmi Slovenskega atletskega kluba v Globasnici, kjer se bo SAK v nedeljo 5. avgusta skušal oddolžiti tamkajšnjemu moštvu za poraz ob nedavnem turnirju. Prijateljska tekma se bo pričela ob 16.30 uri.

● SAK — KOTMARA VAS

Na Koschatovem igrišču v Celovcu se bosta naslednji teden srečali nogometni moštvi Slovenskega atletskega kluba in Kotmare vasi, da se pomerita v prijateljski tekmi. Obe moštvi bosta nastopili v najmočnejši postavi, tako da lahko računamo z zanimivo igro, saj sta obe moštvi v pripravljalni dobi za novo prvenstveno sezono. Prijateljska tekma bo na sporedu v sredo 8. 9. 1973 ob 18. uri.

● ZAHOMŠKI SKAKALCI V KRANJU

Na povabilo smučarskega kluba TRIGLAV iz Kranja so se skakalci ŠD Zahomc udeležili v sredo 1. avgusta 1973 mednarodnega tekmovanja v smučarskih skokih za poletni pokal Kranja. Skakalci so se spustili po preurejeni 50-metrski skakalnici iz plastike. Tekmovali so vsi najboljši jugoslovanski skakalci, skokov pa so se udeležili še skakalci iz Italije, Zvezne republike Nemčije in Avstrije. Avstrijski zastopniki so bili Zahomčani Hanzi Millonig, Seppi Gratzner in Karl Schnabl. Hanzi Wallner, ki je pravtako član avstrijske reprezentance kakor Schnabl, se tekmovanja ni udeležil, ker mora odslužiti vojaški rok.

● HANZI MILLONIG NAJBOLJI AVSTRIJEC

Pred dvema tednoma so se zahomški skakalci udeležili smučarskih skokov v Reit im Winkel, kjer so zastopali avstrijsko reprezentanco Hanzi Millonig in Karl Schnabl. Smučarski skoki na stari plastični skakalnici so bili mednarodnega značaja, saj so se jih udeležili tudi skakalci sosednjih držav.

Najboljši Avstrijec je postal Hanzi Millonig, ki je s skokoma 68,5 m in 51 m ter s točkovanjem 213,3 zasedel odlično tretje mesto. Karl Schnabl je v prvem skoku padel in zasedel 9. mesto. Dosegel je daljave 52 m in 50 m ter oceno 192,3 točke.

● STRELJANJE NA GLINASTE GOLOBE

V sredo so se v Borovljah pomerile reprezentance Trsta, Slovenije in Koroške v streljanju na glinaste golobe. Športno streljanje s puško na umetno „divjačino“ je dobila ekipa iz Slovenije z zadetki 223 „letečih golobov“. Koroška je dosegla 209 točk, reprezentanca iz Trsta pa 201 točko. Med posamezniki je zmagal član slovenske ekipe Sekoranja 46 pred inž. Grgarjem 45. Tekmovanje v športni panogi, ki je na sporedu tudi na olimpijskih igrah, je bilo pod pokroviteljstvom generalnega konzulata v Celovcu.

● MARIBOR IGRAL V FROHNLEITENU

Član novoustanovljene II. jugoslovanske lige zahod NK Maribor je v okviru priprav za prvenstvo odigral prijateljsko nogometno tekmo proti moštvi iz Frohnleiten na Avstrijskem. Mariborčani so ob proslavi 50-letnice delovanja avstrijskega nogometnega kluba zmagali visoko 6:0. Mariborčani so nastopili z močno spremenjeno postavbo, saj je mnogo profesionalcev zapustilo obdravsko mesto zaradi zamujenega vstopa v I. zvezno ligo.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.50 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Plesne jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgled — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahka noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

SOBOTA, 4. 8.: 5.40 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 8.05 Družinski obzorik — 10.00 Ljudska glasba — 10.45 Naša lepa domovina — 13.30 Teden srečanja — 14.00 Operetni koncert — 15.30 Iz življenja koroških ljudskih glasbenikov — 17.10 Ljudska oddaja — 18.00 Deželni razgled — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Koračnice — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zveneca Avstrija — 21.15 Urbanizacija dunajskih predmestij — 22.10 Šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 5. 8.: 6.10 Igra na orgle — 8.10 Kmetijska oddaja — 8.15 Razglednica z Dunaja — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.05 Ogleđalo mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 „Panoptikum“ — 17.05 Ljudski koncert — 18.00 Štajerska podeželska slika — 19.00 Nedeljski šport — 19.40 Deželni razgled — 20.10 „Tujci na poti“ — 21.00 Zadnja postaja Dunaj — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 6. 8.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Zvoki iz Zgornje Avstrije — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Zabavna oddaja — 11.03 Ljudska oddaja — 13.30 Knjižni kotiček — 14.30 Smejoča se vsakdanost — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo... — 17.56 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgled — 19.05 Zabavna glasba — 19.50 Note in beležke — 20.10 Glasba donavskih narodov — 21.00 Voda podari življenje — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja — 22.10 Šport.

TOREK, 7. 8.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Ženski obzorik — 10.00 Tisoč taktov melodij in ritma — 11.03 Ljudska glasba z Dunaja — 13.30 Koroški ljudski godci igrajo — 15.00 Štajerska ljudska glasba — 17.10 Glasbeni terapevt — 17.56 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgled — 19.50 Note in beležke — 20.10 Kaj radi slišimo — 21.10 Pojemo in pripovedujemo o deželi ob Dravi — 22.10 Šport.

SREDA, 8. 8.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.35 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Ljudska glasba iz alpske dežele — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Glasba od včeraj — 11.03 „Glasba Alojza Strohmayerja — 13.30 Koroški moški zbori — 15.00 Iz naše mape skladateljev — 16.30 Oper-

etni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 17.56 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgled — 19.05 Avstrijska zborovska glasba — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Panoptikum“ — 21.10 Glasbene vizitke — 21.30 Zvezne dežele poročajo: štajerska — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 9. 8.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Ljudska glasba — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 V malih notah — 11.03 Ljudska glasba z Dunaja — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 14.30 Portret skladateljev — 16.30 Za otroke — 17.10 Operetni karusel — 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgled — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 Lovska oddaja — 21.00 Iz graškega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

PETEK, 10. 8.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Ženski obzorik — 9.00 Ljudska oddaja — 9.30 Klavirska glasba Claude Debussyja — 11.03 Ljudska oddaja — 13.30 Ljudske viže — 14.30 Štajerski ples — 15.00 Graški umetniki — 16.30 Za otroke — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.56 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgled — 19.50 Note in beležke — 20.10 Orkestrski koncert — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 4. 8.: 9.05 Rubrika za jugoslovanske delavce — Od pesmi do pesmi od srca do srca.

NEDELJA, 5. 8.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 13.45 Informacije — Za našo vas.

TOREK, 7. 8.: 9.30 Venček slovenskih narodnih — 13.45 Informacije — Športni mozaik — Otroci, poslušajte!

SREDA, 8. 8.: 13.45 Informacije — Slovenske umetne pesmi — Avstrijski književniki.

ČETRTEK, 9. 8.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

PETEK, 10. 8.: 13.45 Informacije — Slovenski solisti.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

SOBOTA, 4. 8.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 S slovenskimi ansambli zabavne glasbe — 10.15 Kličemo letovišče — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.40 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana in gostjo Marjetko Falk — 17.10 Glasbena medlira — 18.15 Urad za najdene predmete — 19.15 S triom Vitala Ahačiča — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zabavna radijska igra „Dele z Marne“ — 21.55 Glasbena medlira — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 5. 8.: 6.50 Danes za vas — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.41 Skladbe za mladino — 9.05 Iščemo popevko poletja — 10.05 Še pomnite, tovariši... — 10.25 Pesmi boja in dela — 10.45 Voščila — 13.15 Zabavna glasba — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 S slovenskimi ansambli in orkestri

zabavne glasbe — 15.05 Popularne operne melodije — 16.00 Radijska igra — 17.05 Nedeljsko športno poldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 22.40 Vedre note — 23.15 Nočni cocktail.

PONEDELJEK, 6. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.40 Z velikimi zabavnimi orkestri — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 16.40 Zvoki in barve orkestra Horst Janowski — 17.10 Zveneca imena — 18.15 Pihalne godbe na koncertnem odru — 19.15 Z ansambliom Miroslava Dožana — 21.30 Zvočne kaskade — 22.15 Zapeleli z nami — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 7. 8.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.20 S pesmijo v počitniški dan — 9.40 Z našimi simfoniki v svetlo lahke glasbe — 10.15 Poletna potepanja s Koroške v Istro — 12.10 Melodije za opoldan — 12.40 Slovenske narodne — 13.15 Zabavna glasba — 14.15 „Na poti s kitaro“ — 15.40 Poje sopranistka Regine Grespin — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Popularni popoldanski koncert — 18.15 V torek nasvidenjel — 18.45 Tipke in godala — 19.15 Z ansambliom Toneta Kmetca — 20.00 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 20.30 Radijska igra „Agenci na domoljuba“ — 23.34 Melodije v ritmu — 22.15 Od popevke do popevke — 23.15 Časi v zrcalu glasbe.

SREDA, 8. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Počitniški pozdravi — 9.35 Glasbeni spomini — 10.15 Iz zgodbe o Sneguljčici — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Voščila — 15.40 Majhen recital pianistke Tanje Zrimškove — 17.10 Operni koncert — 18.20 Listi iz pop albuma — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 21.15 Vedno lepe melodije — 22.15 Revija popevk — 23.15 Plesni zvoki.

ČETRTEK, 9. 8.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.20 Mladinski zbori pri navi in po svetu — 9.40 Iz partitur opernih mojstrov — 12.10 Melodije za opoldan — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Popoladne za mladi svet — 15.40 Iz češke glasbene literature — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Z Zabavnim orkestrom RTV Ljubljana — 18.50 Melniki v zgodovini — 19.15 Z ansambliom Jožeta Privška — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Glasbeni nohturno — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Iz sodobnega repertoarja Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana.

PETEK, 10. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.40 Glasovi v ritmu — 10.15 Po Talijanskih poteh — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.10 Melodije za opoldan — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Ljudske pesmi drugih narodov — 14.30 Voščila — 15.40 Stavki iz Osterčevih del — 17.10 Iz poljudnega domačega repertoarja Slovenske filharmonije — 17.50 Človek in zdravje — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 S Fantli treh dolin — 20.00 Iz jugoslovanske zborovske literature — 20.30 „Top pops 13“ — 21.15 Oddaja o morju in pomorstvih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Poleta popevk in plesnih ritmov.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tisk: Založništvo in tiskarska družba s o. J. Drava, Celovec - Borovlje.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 4. 8.: 16.30 Oddaja o miši — 16.55 Za otroke — 17.15 Indian River — 17.40 Za družino — 18.05 Živali, tvoji prijatelji — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Poema do Brasil — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Halo... hotel Sacher... vratar — 21.20 Šport — 21.50 Čas v sliki — 21.55 Upornik iz Arizone.

NEDELJA, 5. 8.: 16.30 Za mladino — 17.30 Moj sin — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Mesto Foclarinjev — 18.30 Amacaonka — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Šport — 20.15 Lucia di Lammermoor — 22.05 Šport.

PONEDELJEK, 6. 8.: 18.00 Gora Ötztaler Wildspitze — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Jason King — 21.10 Šport — 22.10 Čas v sliki.

TOREK, 7. 8.: 18.00 Seržant Preston — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Grmeč dim na Zambeziju — 19.00 Silke iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Srečanje z živalmi in človekom — 21.05 Izložbeno okno — 21.50 Čas v sliki.

SREDA, 8. 8.: 11.00 Tarzanova velika pustolovščina — 12.15 Ponedeljski teleshport — 16.30 Skrivnosti okrog Dagoberta — 17.15 Za mladino — 17.35 „V nevihti“ — 18.00 Za družino — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Televizijska kuhinja — 18.55 Novo v poklicu — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Podeželska veselolira — 21.10 Čas v sliki.

ČETRTEK, 9. 8.: 18.00 Preko gora — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 21.50 Portret avtorja Petra Handkeja — 22.35 Čas v sliki.

PETEK, 10. 8.: 11.00 Za delavce: „Ne kliči preglasno“ — 18.00 Zeleni svet — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Pater Brown — 18.55 Nova v poklicu — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Oddaja XY — 21.20 ORF diskusija.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 4. 8.: 16.50 Ne pozabi na ljubezen, zakonska komedija — 18.30 Mini-Max — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Portret ponarejevalca — 21.40 Čas v sliki.

NEDELJA, 5. 8.: 18.00 Tedenski obzorik — 18.30 Polom v tujskem prometu — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Novo v kulturi — 20.10 Vzgoja — 20.15 Tarzanova velika pustolovščina — 21.30 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 6. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Z bobni in trobentami — 21.25 Galerija — 21.50 Teleprezipe.

CIRCUS KRONE

Der größte Circus der Welt

8.—12. 8. VILLACH

14.—16. 8. SPITAL

18.—23. 8. KLAGENFURT

Täglich 15.30 und 20.00

Tierschau täglich ab 9.00

TOREK, 6. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Sedem latov — 21.55 Teleprezipe.

SREDA, 8. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Ne kliči preglasno — 21.40 Teleprezipe.

ČETRTEK, 9. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Večer pesmi — 21.40 Teleprezipe.

PETEK, 10. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Originalni film: Never give a sucker an even break — 21.20 Finančirani samomor — 22.10 Teleprezipe.

TV JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 4. 8.: 17.00 Obzorik — 17.15 Atletska tekmovanja moških za evropski pokal — 19.20 Pravniki — 19.45 Rimska — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Igra brez meja — 22.00 Šerif v New Yorku — 23.15 Kažipol — 23.35 Poročila.

NEDELJA, 5. 8.: 8.50 Neznani leteči predmeti — 9.40 Po domače z ansambliom Lajzeta Slaka — 10.10 Kmetijska oddaja — 10.55 Otroška matineja — 11.50 Poročila — 11.55 Kažipol — 15.25 Po domače z ansambliom Borisa Kavčiča — 15.50 Sinjaka Alka — 16.50 Poročila — 16.55 Atletska tekmovanja moških za evropski pokal — 19.10 Kraljestvo džungle — 19.45 Rimska — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Predviharjem — 21.20 Dobre stare melodije — 21.35 Športni pregled — 22.05 Poročila.

Ponedeljek, 6. 8.: 16.45 Madžarski pregled — 18.15 Obzorik — 18.30 Pustite jih živeti — 19.00 Mladi za mlade — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Snaha — 22.10 Video kasete — 22.40 Poročila.

TOREK, 7. 8.: 17.15 Madžarski pregled — 18.15 Obzorik — 18.30 Veliki in majhni — 19.00 Zgodovina kozmetike — 19.20 Karavana — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Vojna in mir — 21.20 Kaj hočemo — 21.40 Diagonale — 22.10 Poročila.

SREDA, 8. 8.: 16.45 Madžarski pregled — 18.10 Obzorik — 18.25 Mačkon in njegov trop — 18.55 Na sedmi stezi — 19.15 Resna glasba — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Poljub me Katica — 22.20 Glasbeni nohturno — 22.35 Poročila.

ČETRTEK, 9. 8.: 16.45 Madžarski pregled — 18.10 Obzorik — 18.25 Vnet za kolo — 18.55 Neznani leteči predmeti — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kako na oddih — 20.40 Četrtekovi razgledi — 21.35 Prigode dobrega vojaka Švelja — 22.35 Poročila.

PETEK, 10. 8.: 16.45 Madžarski pregled — 18.10 Obzorik — 18.25 Pet pedi — 18.55 Doktor na pohodu — 19.20 Figurativna pletanje — 19.45 Risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Iz zakladnice svetovne književnosti — 22.00 XXI. stoletje — 22.25 Poročila — 22.30 Glasbena oddaja — 22.50 Balkanske igre v plavanju.